ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ Ծ՛Դ· ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 24, 1901 ԹԻՒ 34

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Եր֊
Ինչո՞ւ կը սիրուի Հոգեւոր Հովիւը	297
Ա֊մէնօրեայ Աղօթք Մը	297
Կրօնական Լուրեր	297
Ջուարթուեթիւն Սեղանի վրայ	298
Պատմութիւններ կիւթաւ Տօրէի վրայ	299
Հակադրութիւնները	299
Այլհայեաց	299
Ջեռնադրութիւն Մը Սերաստիոյ Մէջ	301
Տուրք կամ Տալ	301
Ափսոսթոլիք Ինսթիթիւթ	302
Հանդէս Քաղաքական	303
Դրամական	304

ԱԻԵՏԱՒԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ· կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր։

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դահ· արծաթ, օտար երկիրներու համար $1\frac{1}{2}$ տոլար, կամ 6 շիլին, կամ $7\frac{3}{4}$ Ֆրանք։ Մէկ թերթի գինն է 30 փարա։ Ամսաթերթին տարեկան գինն է 6 դահ· ամէն տեղ համար։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր· Հ· Ս· ՊԱՐՆԸՄ, ինչ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն՝ առ Տր· Հ· Ռ· ԿՐԻՆ, Ամերիկան խան, կ· պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ
Հ· Ռ· ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՒՆԱՏԻՐ
Հ· Ս· ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ–ԽՄԲԱԳԻՐ

ԻՆՉՈՒ ԿԸ ՍԻՐՈՒԻ ՀՈԳԵՒՈՐ ՀՈՎԻՒԸ

Երիցական Հովիւ մը կայ, որու առաքելական փարած կը թուի իր ժողովուրդը։ Անոնց սէրը խորին է եւ ուժգին։ Թէեւ սա միջադէպը, որու նմանները չատ կան, պիտի բացատրէ անոնց սիրոյն պատճառը։

Առաւօտ մը կանուխ լսեցաւ Հովիւը թէ նախորդ երեկոյին տղայ մը մեռած էր կեղծմաշկի հիւանդութենէ։ Տղուն հայրն իսկ լուր ղրկած էր թէ Հովիւը տուն գալու չէ, քանզի ախտը չատ փոխանցիկ էր և վտանգաւոր։ Սակայն Հովիւը գնաց, քանզի որքան հաւատարիմ նոյնքան ալ արի մարդ էր։ Հասաւ ճիշտ այն ժամուն երբ յուղարկաւորները խոնարհ բնակարանին սեմէն դուրս պիտի ելլէին։ Ծնրադրեց պզտիկ դագաղին քով սրտաբեկ ծնողաց հետ, որոնք առանձին էին իրենց վշտին մէջ, և կարճ աղօթք մը ըրաւ։

Ապա ննջեցեալին մօրը տեղն անցաւ դագաղին մէկ ծայրը, քանզի ծնողքէն ոեւէ դագաղակիրներ չկային, և որդեկորոյս հօրը հետ տարաւ դագաղը դերեզմանատուն, ուր հողին աւանդեց նըն֊ջեցեալը արժանավայել արարողութեամբ։ Այսօր, այդ հայրը և մայրը պատրաստ են ամէն ծառայութիւն կամ զոհողութիւն ընել այն հովիւին, որ իրենց քով կեցաւ իրենց ամէնէն ահեղ կարօտութեան ժամուն։

Այս միջադէպը լոկ ուրիշ լուսաբանութիւն մ'է այն հին, հին ճշմարտութեան թէ ծառայութիւնն է աղեցութեան ճամբան, թէ պատիւ կը ստացուի ծառայելով կամ օգտակար ըլլալով։ Եւ այս հովիւին ընթացքը բոլորովին գովելի է, եթէ իր հանդերձները փոխեց իր կամ ուրիշներու զաւակներուն մօտենալէն առաջ և ամէն նախազգուշութիւն ըրաւ որպէս զի անոնց չփոխանցուի սոսկալի ախտը։

Ա֊ՄԷՆՕՐԵԱՑ ԱՂՕԹՔ ՄԸ

Անգամ մը լսեցի թէ բարի կին մը ամէն օր սապէս կ'աղօթէր· "Ամէն օր ինծի քիչ մը գործ տուր որ միտքս զբաղի, քիչ մը նեղութիւն որ հոգիս սրբուի, քիչ մը բարիք ընել տուր որ սիրտս մխիթարուի։"

Քանիներս կ'ընենք այսպիսի աղօթք։ Ամէն անձ կատարելութեան հասնելու համար սոյն աղօթքով խնդրուած երեք բաներուն կը կարօտի։ Իրական երջանկութիւն կարելի չէ առանց գործի։ Ոչ ոք այնքան անհանգիստ և դժգոհ է որքան ծոյլը։ Ոչ ոք այնքան փորձառու է հոգիի վհատութեան և ձանձրութեան և ենթակայ՝ չար ունակութիւններու, ոչ ոք այնքան քիչ կ'օգտուի կեանքէն կամ այնքան քիչ օգտակար կ'ընէ զայն, և ոչ ոք այնքան աննախանձելի է որքան այն անձը որ գործ չունի։ Արդարև կեանքի ճշմարիտ երջանկութիւնը աշխատութեան մէջ կը կայանայ։

Եւ ճշմարիտ է թէ ոչ մէկ բանով հոգին այնչափ կը սրբուի որչափ նեղութեամբ։ Մի աղօթէք որ ամէն նեղութենէ ազատ ըլլաք, վասն զի չէք կրնար ըլլալ։ Ձեր հոգևորութիւնը չկրնար իր զարգացման բարձրագոյն աստիճանին հասնիլ առանց նեղութեան։ Այս աշխարհի մէջ չկայ աւելի անոյշ կամ աւելի զօրացուցիչ բան մը քան այն մխիթարութիւնը որ Աստուծմէ կ'ընդունուի, երբ մարդ ցաւի ծանր խաչը կրէ։ Ինձի ծանօթ ամէնէն սուրբ անձերը այնպիսիներ են որոնք ամէնէն աւելի նեղութիւն կրած են։ Եւ ամէնէն անտարբեր ու անհոգ անձերը այնպիսիներ են որոնք ամէնէն քիչ նեղուած են։

Համբաւաւոր քարոզիչ մը ըսաւ անգամ մը, "Ա֊յնպէս նեղուեցէք որ ձեր շուրջ գտնուող նեղեալներու սուտաբազմութեան բարերար ըլլաք։ Ա֊յնպէս նեղուեցէք որ մղուիք Աստուծոյ համակիր և անձնական բարեկամ ըլլալ։ Ա֊յնպէս նեղուեցէք որ ուրախանաք թէ անոր չարչարանքներուն հաղորդ կ'ըլլաք և անոր մահուան կերպարանքը կ'առնէք։" Եւ այն անձը որ ամէն օր բարիք մը չգործեր՝ աշխարհի վրայ իր բարձրագոյն կոչումը չկատարեր։ Մարդուս սիրտը կը մխիթարուի երբ կը զգայ թէ բարիք կը գործէ։ Ուրիշ ոչ մէկ բան կարող է նոյնքան իրական ու տեւական գոհացում տալ։ Ուրիշներու համար ծառայելու ցնծութեան հաւասարող բան չկայ։ Իրենց անձին համար ապրողներ իրապէս ապերջանիկ են այս աշխարհի մէջ, և անյարմար ալ են դալու աշխարհին երջանկութիւնը վայելելու։ Այսօր բարի գործ մը կատարեցէք։ Եթէ չկատարեցիք, կատարեցէք միևչդեռ չէք մեռած անկողին և նայեցէք թէ ատով չէ՞ք մխիթարուիր արդեօք։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քոնկրեկեշընալիսթ կ'ըսէ, «Երկար ատենէ ի վեր սպասուած հոգեւոր արթնութիւնը կարծես վերջապէս հասաւ Ճափոն։ Կը տեղեկագրուի թէ տասն օրուան մէջ հինգ հարիւր դարձ տեղի ունեցած են ի Թոքիօ, քառասուն ի Քոպէ՝ կարգ մը հոգեւոր ժողովներու առիթով, եւ աւելի քիչ թուով դարձեր ալ ուրիշ տեղեր։ Չկայ չարիացնց յուղում, այլ ամէն տեղ սկսած է անչուշտ չարժում մը դէպ ի Քրիստոնէութիւն։ Թէ՛ Ճափոնցի թէ՛ օտար լաւագոյն քարոզիչներու մեծ խնդրանք կայ;

եւ մատուցումը չատ սահմանափակ է։ Թող ամէն անոնք որոնց փափաքն է որ այս հազուադէպ պատեհութեամբ ազդ մը սրբագոյն կենցաղի առաջնորդուի՝ աղօթքին եւ առատ նպաստ տան Ճափոնի համար։»

Անգղիացի միսիոնար Զամբրս որ, ինչպէս յիշեցինք քանի մը չաբաթ առաջ, Նոր Կուինէայ մէջ սպանուեցաւ վայրենիներէն, գեղեցիկ կազմով եւ ազնիւ կերպարանքով մէկն էր, եւ իր եռանդով եւ պերճախօսութեամբ առաքելութիւններու նպաստաւոր մեծ խանդավառութիւն յառաջ կը բերէր, երբ Անգղիա եւ Սկովտիա այցելէր։ Տղայք մանաւորապէս կը հրապուրուէին անոր չհատնող կուրծիւններուն նկարագրութիւններէն։ Տասը տարի մնաց Բարաթոնկա կղզիին մէջ եւ ապա գնաց Նոր Կուինէա, ուր 23 տարի աշխատեցաւ։ Միշտ անզէն էր երբ կ'ուղեւորէր կղզիին հարաւային եզերաց բնիկներուն մէջ, իբր 1,000 մղոն տեղ, քարոզելով եւ տեղացի քարոզիչներու խնամքին տակ կայաններ հաստատելով։ Անգղիացի երիտասարդ միսիոնարի մը եւ տեղացի 12 ուսանողներու հետ գնաց իրարմէ բաժնել կուսի բնակուած տեղացիները, եւ ինք ու բոլոր իր ընկերները սպանուեցան ու կերուեցան։ Իր մահէն քիչ առաջ սապէս գրած էր նամակի մը մէջ, «Ժամանակը կը կարճի, եւ ես չատ գործ ունիմ։ Ի՜նչ վսեմ բան պիտի ըլլար գործի վրայ գտնուիլ եւ լսել Տէրոջը սա ձայնը. «Բու օրերդ լմնցան, եկուր»։»

Ամերիկեան Պորտի կողմէ ղրկուած վարժուհիներէն մին Միս Մայնըր կը նկարագրէ յիշատակի պաշտօն մը, զոր Փեքինի մէջ կատարած են առժամապէս հոն ապաստանած Թունկչոցի Բրիստոնեաները։ Պաշտօնը կատարուեցաւ սրահի մը մէջ, որ լուռ եւ ուշադիր ունկնդիրներով լեցուած էր։ «Եղէգեայ աթոռին ետեւը պատին վրայ մեծ տախտակ մը կար կապոյտ կերպասով ծածկուած, որու գագաթը խոչոր ոսկեզօծ տառերով զրուած էր Մարդէրոնէր Տէրոջը համար։։։։ Կերպասին վրայ հաստատուած էին 130 կտոր ճերմակ մնդուս, մեր սպանեալ Բրիստոնեաներուն անուններով կրող, իսկ ամէնուն չուրջ անցուած էր կակուղ սպիտակ մետաքս, որ սգոյ Չինական նշանն է։» Ուրիշ հարիւրաւորներ սպանուեցան օտարազգիներու հետ իրենց յարաբերութիւններուն պատճառով, սակայն յայտնի Բրիստոնեաներ չէին անոնք. կան նաեւ չատ Բրիստոնեաներ՝ որոնց եղածն ստոյգ չէ, ըստ որում դեռ տեսնուած չեն խռովութիւններէն ի վեր։ Ցիչատակի նմանօրինակ պաշտօններ կատարուեցան ի Փայո–Թինկ–Ֆու եւ այլուր։

Հետեւեալ միջադէպները եւ անոնց նմանները կը ծառայեն բանալ Չինացիներուն աչքերը, անոնց ցուցնել Բրիստոնէական վարդապետութեան ճշմարիտ բնութիւնը եւ հակակշռել չար հետեւութիւնն հակաքրիստոնէական այն ընթացքին, զոր Եւրոպացի զօրքերէն ոմանք ցուցին Չինաստանի մէջ։ Անգղիական յառաջապահներու մէկ ընդհարման առիթով գերի բռնուած Կոփամարտիկ 16 մանչեր Փեքին բերուեցան եւ զանոնք բռնողները չէին գիտեր թէ ի՛նչ ընէին անոնց։ Ամերիկեան Պորտի միսիոնարները պահեցին զանոնք մինչեւ որ կարելի եղաւ զանոնք իրենց տեղերը վերադարձնել։ Անոնց ծնողները մեռած կը կարծէին զանոնք եւ երբ լսեցան թէ ո՛ւր կը գտնուէին՝ ուրախութեամբ եկան պահանջել զանոնք։ Ըսին թէ չէին հասկնար միսիոնարներուն ընթացքը եւ խոստովանեցան թէ իրենք ասոր հակառակն ըրած պիտի ըլլային, եթէ Բրիստոնեաներու զաւակներ իրենց ձեռքն ինկած ըլլային։

Իրազեկ յօդուածագիր մը կ'ըսէ, «Պատմական պարզ իրողութիւն մ'է թէ դպրոցներու ուղղակի կամ անուղղակի ազդեցութեամբ Հնդիկ կրօնի հաւատացող աւելի չատեր բերուած են Քրիստոնէական եկեղեցին քան ուրիշ ոեւէ առանձին միջոցով։» Ամերիկեան Լուտերական եկեղեցւոյ միսիոնարներէն Պատ. Մր. Ուըլշ Մէյնէրէ Րէյնի մէջ յօդուած մը հրատարակեց այս նիւթին վրայ։ Կ'ըսէ թէ ժողովրդին ստորին խաւերուն մէջ հաստատուած Քրիստոնէական դպրոցները նոր կեանք բերին ընկերութեան արհամարհուած այս դասակարգերուն զաւակներուն եւ իրենց վիճակը բարւոքելու չոյս ու միջոց հաղորդեցին անոնց։ Սակայն վերին դասակարգերուն մէջ հաստատուած դպրոցներն ալ նոյնքան կարեւոր գործ մը կը կատարեն։ Մր. Ուըլշ կ'ըսէ թէ աղջկանց դպրոցները Հնդիկ պետութեան մէջ գործ կատարող ամէնէն հզօր ազդեցութիւնն են եւ հին սովորութիւններ եւ Հնդկական գաղափարներ արմատախիլ ընելու համար աւելի բան կ'ընեն քան նոյն նպատակով գործածուած միջոցներէն ոեւէ մին առանձնաբար։ Կը խօսի մանաւանդ Մատրասի գաւառին դպրոցներուն վրայ, ուր 17 տարի աշխատած է կրթական ասպարէզին մէջ։ Մանչերու 179 բարձր դպրոց կայ եւ աղջկանց 21։ Կաթոլիկ միսիոնարները կը վարեն մանչերու 18 եւ աղջկանց 8 դպրոցներ, Բողոքական միսիոնարութիւնները՝ մանչերու 65 եւ աղջկանց 10 դպրոցներ։ Իսկ մնացեալները հաւասարապէս կը բաժնուին կառավարութեան եւ տեղային ուրոյն ժողովուրդներուն միջեւ։ Առաջ գոլեճներուն գրեթէ ամէնքը միսիոնարութիւններու ձեռք էին։ Բայց անոնց օրինակը չարժման մէջ դրաւ տեղային ուրոյն ժողովուրդները, որոնք կը պահպանեն այժմու 53 գոլէճներուն 21ը։

Աւետարանչական աշխատութեան ընդարձակ դաշտէն եկող քաջալերական լուրերուն մէջ երկու տեղեկութիւն կայ մեծ թիւով Քրիստոնէական եկեղեցին դիմող հեթանոսներու նկատմամբ։ Մկրտական միսիոնար Տր. Ռլըֆ կը գրէ թէ Դեկտ. ամսոյ մէջ ինք եւ իր պաշտօնակիցները Հնդկաստանի Թէլկիւ ցեղէն աւելի քան 1,200 անձ մկրտեցին, Յունուարի մէջ ալ կէսօրէ մը հետ 470 անձ։ Միւս Պենտեկոստէն ալ սկսած է գալ Ամերիկացի Երիցականներու առաքելութեան ի վերին Բոնկօ։ Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ աւելի քան տարիէ մը ի վեր չնորհաց զարմանալի դործ մը սկսած է։ Լուէպօ քաղաքին մէջ եկեղեցի յաճախողներուն միջին թիւն է 6,000 կամ աւելի։ Հաղորդութեան Յորդին անցեալ մատակարարութեան միջոցին անհնար եղած է հացը եւ գինին բաշխել եկեղեցիին խիտ ու խիտ լեցուած ըլլալուն պատճառով։ «Մարդիկ Տէրը կը փնտռեն բազմութեամբ, եւ մենք կը հաւատանք թէ Պենտեկոստէ վայել օրհնութեան մը ժամանակը մօտ է։ Եթէ ինդրուած միսիոնարներն ունենայինք, եկեղեցիին կրնայինք 1,000 հոգի աւելցնել գալ տարի։»

Յառաջդիմութիւնը միշտ այնպէս արագ չէ որպէս եղաւ այս պարագաներուն մէջ։ Բայց անոնք որ ընդ երկար աշխատած են Տէրոջը համար, երբ ետ կը նային իրենց առջի տարիներուն, չնորհակալութեան չատ պատճառ կը տեսնեն չատ անգամ։ Թուլման միսիոնարը վերջերս մեռաւ Սումաթրայի մօտ Նիաս կղզիին մէջ երեսնամեայ աշխատութենէ մը ետքը։ Այդ չրջանին մէջ ան տեսաւ Բրիստոնեաներու թիւին 25էն 4,900ի բարձրանալը, 2,400 ուսանողներու գտնուիլը։

Հնդկաստանի մէջ գործող Բարեկարգեալ Առաքելութեան պաշտօնեաներէն Տր. Զէյմպըրլէյն կը գրէ այն խորին ցաւին վրայ, որու պատճառ եղած է խնամով հաչուուած տարեկան ծախքերու չապաւումը, ցաւ մը՝ որ միսիոնարական դաշտերու մէջ գործող չատերու բաժինն եղած է։ Կ'ըսէ թէ «Հոս դպրոց մը ի սկզբան ըստ հրամանի, ուսուցիչներ արձակուեցան, աչակերտներ տուն ղրկուեցան, ոմանք հեթանոս եւ ոմանք դեռ նոր՝ Քրիստոսի լոյսին նչոյլներն առած։ Հոն բնիկ օգնականներ արձակուեցան, որոնցմէ ոմանք մեզի գործակից եղած էին մինչեւ իրենց մազերը ճերմկեցան, եւ չեն գիտեր թէ ո՛ւր փնտռեն իրենց գալ ամսոյ ուտեստը, այս ալ՝ սովին ժամանակ։ Մանչեր ու աղջիկներ տուն ղրկուեցան գիշերօթիկ դպրոցներէն։ Հրամայուեցաւ գիւղեր լքանել եւ նորածագ լոյսը մարեցաւ։» Այսու հանդերձ պահանջուած զեղչումը չկատարուեցաւ, եւ միսիոնարները որոչեցին գործին մէկ մասը ժամանակ մը չարունակել իրենց իսկ ամսականներով։ Այսպիսի բաներ կը պատահին անոր համար որ Բրիստոնեայ երկիրներու մէջ գտնուող Բրիստոսի ժողովուրդը ըստ արժանւոյն չնահատիր չէ Աւետարանի լոյսը սփռել։ Բայց յիշելու ենք թէ այս միայն մէկն է այն զանազան գործերէն զորոնք Բրիստոսի համար կը կատարեն այս Բրիստոնեաները։ Ամերիկայի ժողովական եկեղեցիները, զոր օրինակ, որոնք Ամերիկեան Պորտի գործը կը հոգան, 75ըդ տարեդարձը տօնեցին իրենց ներքին միսիոնարական ընկերութեան հիմնարկութեան, որու գործն է Ամերիկայի տակաւ եկեղեցիներուն օգնել։ Այդ չրջանին մէջ ընկերութիւնը 20,000,000 տոլար ծախսած է եւ այժմ 1,863 քարոզիչ կը պահէ։ Ասպա կայ պաշտօնէութեան պատրաստուող ուսանողներու նպաստող ընկերութիւնը, նախկին գերիներու եւ այրէնածիններու մէջ գործող ընկերութիւնը, եկեղեցւոյ չինութեան նպաստող ընկերութիւնը, եւն., եւն.։

Ամերիկայի Մեթոտականները իրենց Անգղիական կրօնակիցներուն հետեւելով սարկաւագուհիներու կարգ մը հաստատած են։ Ամերիկայի մէջ 1,161 սարկաւագուհի կայ 80 հաստատութիւններու մէջ հաւաքուած, որոնց 15ը հիւանդանոց են։

Նոր մեռած Ամերիկացի նչանաւոր եկեղեցականներէն մին է Շիքագոյի Աստուածաբանական ճեմարանին երբեմնի նախագահ Ֆիսք, որ այդ հաստատութեան մէջ ուսոյց աւելի քան 40 տարի։ Ուրիշ մ'է Ճոզէֆ Բուք, որու աստուածաբանական ճառախօսութիւնները ուսեալ չատ ունկնդիրներ կ'ունենային Պոսթընի մէջ եւ խօսքի չատ նիւթ կ'ըլլային ասկէ 20 տարի առաջ։

ՉՈՒԱՐԹՈՒԹԻՒՆ ՍԵՂԱՆԻ ՎՐԱՑ

Մերուևի տիկնոջ մը, որ կը թուէր թէ «Չուարթներու Ընկերութեան» կը պատկաներ բոլոր իր կեանքին մէջ, հարցուց իր մէկ բարեկամը թէ ի՛նչ է իր անընդհատ զուարթութեան գաղտնիքը։ Տիկնոջ պատասխանը խրատական մը կրնայ ըլլալ ծնողներու։ «Կարծեմ,» ըսաւ հանճարեղ պատասխանը, «պատճառն այն է որ մեր ընտանիքին մէջ սեղանի վրայ ղուարթ ըլլալ որոշեցանք։ Հայրս եղեռնադատ տեսանի փորձառու փաստաբան մըն էր։ Իր միտքը ամբողջ օրը դժուարին

խնդիրներով խճողուած կ'ըլլար, բայց ինք միշտ սեղան կու գար ժպիտով եւ զուարթօրէն կը բարեւէր ամէն մէկս եւ կը ջանար զուարթ ընել սեղանին ժամանակը։ Իր զուարթացնելու բոլոր կարողութիւնները անխնայ իր ընտանիքը ուրախ պահելու կը գործածէր։ Օրը երեք անգամ կը զգայինք այս հաճելի ազդեցութիւնը, եւ արդիւնքը հիանալի եղաւ։ Եթէ մանուկ մը սեղան գար խոժոռ դէմքով, հանդարտօրէն դուրս կը հանուէր մինչեւ որ բարի տղայ մը կամ աղջիկ մը ըլլար անիկա, վասն զի միայն այսպիսիներու թոյլ կը տրուէր այն սիրելի շրջանակին մէջ մտնել։ Սորված էինք թէ ամէն պղտիկ սրտնեղութիւն, վիշտ եւ նախանձն պէտք է մոռնալ երբ կերակուրի ժամանակը գար, եւ ամէն պարագաներու մէջ օրը երեք անգամ զուարթ ըլլալու այն ունակութիւնը իր ազդեցութիւնն ունեցաւ մինչեւ անգամ ամէնէն տխուր բնութիւն ունեցողներու վրայ։ Երախտագիտութիւն կը զգամ բոլոր կրթութեանն համար զոր ընդունեցի մանկութեանս տանը մէջ, եւ կը նայիմ սեղանի ազդեցութեան վրայ իբրեւ կեանքիս ամէնէն աղէկ ազդեցութիւններէն մէկուն վրայ։ Կերակուրի համար սեղանը շրջապատելու ժամանակը օրուան ամէնէն երջանիկ ժամը թող ըլլայ, եւ անոր մանուկներու վրայ ըրած ազդեցութիւնը չափ չունենայ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԻՒՍԹԱՎ ՏՈՐԷԻ ՎՐԱՑ

Մինչ Կիւսթաւ Տորէ նչանաւոր արուեստագէտը Իլլի մէջ կը գտնուէր եւ կը թափառէր լեռներուն մէջերը, չատ հետաքրքրուեցաւ գեղջուկ հարսանիքի մը, եւ դծագրեց զանիկա այն տեղ։ Դծագրածը իր երանգապնակին գրպանին մէջ գըտնուող դիրքի մը մէջ գրաւ, եւ պանդոկ դնաց ճաշելու։ Ճաշէն հետք փնտռեց գծագրութիւնը. բայց չդտաւ, գացած էր։ Արուեստագէտը այս դողութեան համար բարկանալով կանչեց պանդոկապետը եւ դանդատեցաւ, բայց դիրքին հետքը չդտնուեցաւ։ Տորէ գնաց Իլլէ Վիէննա, եւ հոն դտաւ նամակ մը եւ ծրար մը որ իրեն կը սպասէին։ Նամակը, որ անստորագիր էր, սպէս գրուած էր. «— Տէր, ես դողցայ ձեր դիրքը Իլլի մէջ. ձեր գծագրութիւնը ա՛յնպէս հմայիչ էր որ չկրցի ընդդիմանալ զանիկա իւրացնելու փորձութեան։ Եւ ես չատ աղէկ գիտէի թէ դուք զանիկա երբեք չէիք ուզեր ծախել ինծի։ Բայց գողութիւնը իմ ոչ արհեստս է ոչ ալ ունակութիւնս, եւ ես կը խնդրեմ ձեզմէ որ իբրեւ իմ օգնիս եւ ձեր տպաւորչին վրայ սքանչացմանս յիշատակին ընդունիք այդ գաւազանը որ ձեզի պիտի հանի նամակիս հետ։» Գաւազանը խոշոր ոսկեզէն գլուխ մը ունէր, որուն մէջ ագուցուած էր թանկագին գոհար մը։

Ուրիշ անգամ մը արուեստագէտը կորսընցուց իր անցադիրը մինչ կը պտըտէր Զուիցերիոյ մէջ։ Լուչէրնի մէջ խնդրեց որ իրեն թոյլ տրուի քաղաքապետին խօսիլ, եւ անոր ըսաւ իր անունը։ «Կ'ըսէք թէ դուք Մ. Կիւսթաւ Տորէն էք, եւ ես կը հաւատամ ձեզի,» ըսաւ քաղաքապետը. «բայց,» եւ մատուց կտոր մը թուղթ եւ մատիտ մը, «դուք կրնաք դիւրաւ մը տալ ապացոյցը։» Տորէ չուրջը նայեցաւ եւ տեսաւ գեղացիներ որ փաթաթէս կը ծախէին վողոցին մէջ։ Մատիտի քանի մը ճարտար հպումներով ի յայտ բերաւ այն ընտանի տեսարանը, եւ իր անունը գծագրութեան մէջ գրելով զանիկա քաղաքապետին ներկայացուց։ «Ձեր անցադիրը չատ աղէկ է,» ըսաւ պաշտօնատարը, «բայց պարտիք թոյլ տալ ինձ պահել զանիկա եւ փոխարէն տալ ձեզի սովորական ձեւով անցագիր մը։»

ՀԱԿԱԴՐԴՈՒԻԶՆԵՐ

Ցաւ ամոքելու համար մարմնին մակերեսին վրայ տաքցնող նիւթեր գործածել սովրած են մարդիկ՝ նպաստաւոր արդիւնք ձեռք բերելու համար ոեւէ վարկածի գործնականացումէ առաջ։ Տր. Պրաուն Սէգուըրտ բժիշկին կը մնար գործնական փորձով հաստատել այն իրողութիւնը թէ ֆիզիքական փոփոխութիւն արդեամբ տեղի կ'ունենայ մարմնին հիւսկէններուն մէջ հակակրդռիչներու միջոցով։ Տր. Պրաուն Սէգուըրտ դտաւ թէ մակերեսի երակները դրդռիչ նիւթին գործածուելէն ետքը կ'ընդարձակուին քանի մը ժամեր, ինչպէս պիտի ենթադրուէր թէ այդպէս պիտի ըլլար, մինչ խորը գտնուողները կարի՛ չատ կը փոքրկանան տարածութեամբ։ Զոր օրինակ, մանանեխի խիւսը երբ երիկամանց վրայ կը դրուի, չօչափելի ազդեցութիւն կ'ընէ մանր չնչերակները փոքրկացնելու մասին։ Փորձը ցուցած է նաեւ թէ հակազդրդիչ մը, օրինակի համար՝ նպաստաւոր մը կռնակին վրայ դրուած կանթարիոսի (դուտուզ պէօճէյի) խիւս մը, արիւնի հոսմախառնում յառաջ կը բերէ մակերեսի հիւսկէններուն մէջ, մինչ աւելի խորունկ գըտնուող գործարանները — թոքերը — նոյն ժամանակ անարիւն վիճակի մէջ կը մնան։ Այսպէս ուրեմն ունինք ապացոյց թէ թոքերու կամ ուղեղի յանկարծական արեան հոսմախառնումը կրնայ չափով մը դարմանուիլ հակազդրդիչներ դնելով դուրսէն կուրծքին վրայ եւ պարանոյին եռեւի կողմը ծոծրակին վրայ։ Հակազդրդիչներու տարբեր աստիճաններ կարելի է յառաջ բերել, երբեմն միեւնոյն դարմանը գործածելով իսկ։ Օրինակի համար, մանանեխ գործածելով կրնայ յառաջ գալ մարմնի պարզ կարմրութիւն, կամ եթէ աւելի երկար ատեն թողուի մարթին վրայ, եւ կամ աւելի չատ քանակութեամբ մանանեխ գործածուի, կրնան բըշտիկներ յառաջ գալ։ Մանանեխի զօրաւոր խիւսեր, գործածելով հիւանդներու որոնք ցաւի անզգայ են, մինչեւ անգամ թաւխոտած են մարթին մակերեսը։ Դրդռիչ հագի ատեն, մանաւորապէս հիւծախտի, կուրծքին վրայ իոտ դնելով չատ օգուտ տեսնուած է յաճախ։ Պատճառն այն է որ այսպէս արհեստականօրէն արեան առժամանակեայ մակերեսային հոսմախառնում տեղի կ'ունենայ։ Հակազդրդիչներ կրնան պատչաճապէս գործածուիլ գլխացաւի, ջղացաւի, կապուտ հագի կամ ջղաձգական հագի համար, նաեւ դարմանելու համար ոեւէ յանկարծական ներքին հոսմախրտնում կամ ջղաձգութիւն։ Սովորաբար ոտնոնդ կամ յաթ տաք ջուրով թրջելէ ետքը քամելով կը դրուի եւ զանազան կերպերով կը գործածուին տաք ջուր եւ մանանեխ։ Ոտքերը տաք ջուրը դնել, եւ մանուկներու համար ամբողջ մարմնին տաք ջուրով եւ մանանեխով լոգանք սովորութիւն եղած է գրեթէ ամէն տան մէջ հարկին պահանջման համեմատ։ Զօրաւոր հակազդրդիչներու կիրառութեան, տաքութեան կամ դեղօրէներու, պէտք է դիմել միայն մեծ խնամով եւ զգուշութեամբ, երբ հիւանդը գիտակցութիւնը կորսնցուցած է, կամ երբ զգացողական ջիղերը անգործ են, զոր օրինակ սրունքներու անդամալուծութեան ատեն։ Նեղիչ վէրքեր կրնան յառաջ գալ այսպիսի պարագաներու մէջ։ Հակազդրդիչներու կիրառութիւնը չյանձնարարուիր նաեւ երբ մարմինը նիհար է։ Բչտիկները, եւ աւելի ընդարձակօրէն հակազդրման աւելի սաստիկ ձեւերը անուշիկ նիւթեր կը տանին արիւնէն իրենց բուժելու միջոցին, եւ ուստի կրնան ծանրապէս պակսեցնել վերջնականապէս բուժման հաւանականութիւնը։

ԱՑԼԵԻԱՑԼՔ

Ա՛նհայիոց ժեղուն է. Անհայիոց մեղուն, որուն զանազան դունդերը տեսնուած են Աբեւմտեան Հնդկաստանի Մոնթսէռատ կղզիին մէջ, չատ հետաքրքրութեան առարկայ պիտի ըլլայ, վասն զի կը հաւատացուի թէ անոր մեղր չինելու կարողութիւնները չատ պիտի զարգանան այժմու վիճակներուն մէջ։

Նշանաւոր սահման եղէր. Եարուսկեան Ապենինեան լեռներուն մէջ վակլիօ գեղը, որ ծովուն մակերեսէն 2,500 ոտք բարձր է, Մարտ 21ին սկսաւ վար սահիլ դէպի Սքոլթէննայի հովիտը, կ'ըսէ Բաղմօ։ Հիմա անհրաւութացած է ամբողջ գեղը, եւ ուր որ մօտերս 900 մարդիկ կը բնակէին, հիմա լիճ մըն է միայն։ Կէսօրէն ետքը ժամ 3ին (Ը. Ե.) Վակլիոյի դիւղերէցը, որուն բնակարանն ու եկեղեցին ամէնէն բարձր դիրքի վրայ կը գըտնուէին գեղին մէջ, ապչեցաւ տեսնելով որ իր տունը սկսած էր չարժիլ զառիվերէն վար։ Շրջակայ տուները հետեւեցան անոր՝ ժամը իբր 25 հարիւրորդականէր։ Բնակիչները աճապարեցին ազատել ինչ որ կարելի էր դիւրաւ տանիլ, եւ քանի մը ժամու մէջ փոխադրեցին իրենց կահ կարասիները եւ եկեղեցիին սրբազան անօթները, եւն.։ Յաջորդ օրը գետնին սահումը ընդարձակուեցաւ, եւ չուտով ամբողջ գեղը կը սահէր դէպ ի հովիտը։ Բնակիչներուն իրենց ստացուածքը ազատելու ջանքերը կրկնապատկուեցան. ընտանի կենդանիները հետուն տարուեցան եւ դեղացիները վրանները կանգնեցին չրջակայ դաշտին մէջ։ Հողին սահումը գետնի չարժուններ յառաջ բերաւ դիմացը, որ կը նմանէին ահագին կոհակներու, եւ կը ծածկէին ու կուլ կու տային տուներ եւ ծառեր։ Յաջորդ դիշերը Սքոլթէննա գետին մակերեսը բարձրացաւ յանկարծ եւ ամբողջ հովիտը աւելի քան երկու քառ. հազարամեթր լճի փոխեց։ Հիմա ոչ ուրիշ բան կարելի է տեսնել բայց միայն ջուր, այն տեղին վրայ ուր երբեմն կը կանգնէր վակլիօ սիրուն գեղը։

Բծախօսիչ ծիծեռնակ. Բոժոժօձի թոյնը տարօրինակ դերն է բորոտութեան, կ'ըսէ Պրազիլացնակ Տր. Մ. տը Մուրա։ Տեղւոյն բնիկներուն մէջ սա հաւատքը կայ թէ բոժոժօձէ խայթուելէն ետքը ողջ մնացողը այլեւս զերծ կը մնայ այդ ախտէն։ Եւ ինք զգուշութեամբ ճնչեց հանեց թոյնը օձին գեղձերէն եւ հաղորդեց տասնըհինգ բորոտներու, ոմանց ներսէն, եւ ոմանց մորթին ներքեւէն ներարկելով։ Արդիւնքներն ա՛յնպէս նպաստաւոր եղած են, որ ան համոզուեցաւ թէ կատարեալ գործուած դարմանումը ճշդրիտ բուժում պիտի ապահովէ։ Գերմանացի դեղագործ մը, մինչ կ'ըսէ թէ այս եզրակացութիւնը թերեւս չիտակ ելլէ, կ'ըսէ նաեւ թէ այսինչ չափով օձին թոյնը կը սպանէ բորոտները այնպէս դիւրաւ ինչպէս ուրիշ անձեր։

Ի՞նչո՞ւ անօթութեան կը դիմաւէ. Անօթութեան զգացումը դիւրաւ բացատրուած չէ։ Գերմանացի բժիշկ մը նոր վարկածը սա է թէ անոր պատճառն է ստամոքսի արեան երակ-

ներու դատարկացումը։ Եւ կ'ըսուի թէ անօթութիւնը կ'անցնի արիւնին դէպի ստամոքս խուժելովը, երբ կերակուր կ'առնուի եւ մարսողութիւնը կը սկսի։ Անարիւն ոչ սակաւ հիւանդներու մէջ, որոնք ախորժակ չեն ունենար երբ ստամոքսը պարապ է, ստամոքսին արեան երակները արեան համախառնուած կ'ունենան փոխանակ պարապ ըլլալու։ Առողջութեան առեն ստամոքսին մէջ արիւնի չգոյութիւնը կ'աղդէ մանաւանդ ղլի մը վրայ որ բերնի ու լեզուի ջիղերուն արմատին հետ նոյն եղող արմատին մէկ ճիւղն է։ Երբ լեզուին կը դպչի դրգռիչ նիւթ մը, զոր օրինակ համեմ մը, ախորժակը կը զօրանայ, մինչ լեզուին ջիղերուն վրայ ներգործող հիւանդութիւնը կրնայ աւերել ախորժակը, մինչեւ անգամ երբ ստամոքսը պարապ ըլլայ։

Լոյս հիւանդի սենեակին մէջ. Հիւանդի սենեակին մէջ ընդունուած լոյսին քանակութիւնը անհուն կարեւորութիւն ունի հիւանդին համար։ Որովհետեւ լոյսը ուրախութեան տարր մըն է, բաղձալի է որ այնքան շատ ընդունուի որքան հիւանդը կարող է տակալ անոր առանց անհանդըստութիւն զգալու։ Լոյսը պէտք է որ մեղմ ըլլայ եւ չափաւորուող, ոչ չողչողուն, եւ պէտք է հոգ տանիլ եւ հիւանդին աչքին առջեւէն վերցնել պայծառ եւ փայլուն առարկաներ, զոր օրինակ բիւրեղներ եւ հայելիներ, եւ ոչ լամբարի ոչ մոմի բոցը, ոչ ալ անոնց հայելիէ անդրադարձումը պէտք է թող տալ որ անհանգիստ ընեն զանիկա անոր աչքին հանդիպելով։

Սիրալիր ընկերներ ուշադրութեան վրայ. Գիտակցանօրէն ապացուցուած չէ երբեք թէ ձուկը եւ ուրիշ լուսածնաւոր ուտեստներ կրնան զարգացնել ուղեղն ու միտքը։ Օրինակի համար, ձկնորսները եւ ձկնավաճառները, որոնք կրնայ ենթադրուիլ թէ մեծ մասամբ ձուկով կ'ապրին, երբեք ցուցած չեն թէ իրենց դրացիներէն աւելի ունին իմացական կարողութիւն։ Արդարեւ կարելի է ըսել թէ աւելի հա են այդ նկատմամբ։ Ճշմարտութիւնը սա է որ այն մանաւանդ ուտեստը որ շատ կը յարմարի մանաւանդ անհատի մը, որ շատ կը պահէ ընդհանուր առողջութիւնը բարձր մակարդակի մը վրայ, լաւագոյնն է ուղեղին համար եւ մարմինին ամէն մէկ ուրիշ գործարանի համար, ինչպէս ամբողջ մարդուն համար։ Հասարակ փորձառութիւնը չատոնց բանաձեւած է սա ասացուածը թէ «Ինչ որ մարդու մը կերակուր է, ուրիշ մարդու մը թոյն է։» Հիմա գիտութիւնը կու գայ եւ կ'ըսէ ճշդիւ նոյն բանը եւ կը տպաւորէ մեզմէ իւրաքանչիւրին վրայ թէ հարկ է գտնել այն ուտեստը, որ լաւագոյնս կը յարմարի մեզի, եւ անոր փորձել։

Օդանաւորդութիւն ֆոնոգրաֆայով ամպի մէջ. Անցեալ ամառ (1900) պատ. Ճան Մ. Պէյքըն, Անգղիացի օդանաւորդը, փոթորկայոյզ ամպի մը պատահեցաւ։ Ցուլիսի օր մը իրիկուան դէմ, որ նշանաւոր եղած էր փոթորիկներով, եւ որու սակայն թուեցաւ թէ պարզ օդ պիտի յաջորդէր, վեր ելաւ ընկերոջ մը հետ Նիւպըրիէ։ Ցանկարծ փոթորկայոյզ ամպ մը չրջապատեց օդապարիկը։ Հովը կը սուլէր չուանները մէջերէն, կուրցնող կարկուտի տարափը կը բաղխէր օդանաւորդներուն երեսին, եւ անոնց չորս կողմը կայծակը կը բոցափայլէր։ Գետինը գտնուող հանդիսատեսները կը խորհէին թէ օդապարիկը անշուշտ պիտի ջարնուի կայծակէն, բայց անիկա անվնաս մնաց։ Ամպին ձեւակերպուելուն արագութիւնը— կը թուէր թէ ամպը պարզ օդէն գոյացաւ — Մր. Պէյքընի եղրակացնել տուաւ թէ հետեւանք էր յանկարծական ցուրտին որ յառաջ եկաւ վերէն իջնող պաղ օդէն։

Լոնդոնի ընթերանկները. Լոնտոն քաղաքին զբօսավայրերը թիթեռնիկներով օժտելու կարելիութիւնը պաշտօնական ուշադրութեան ներքեւ առնուած է։ Նպատակն է յաւելուածական գեղեցկութեան տարր մը հայթայթել մայրաքաղաքի բացօթեայ կեանքին։ Փիւսի ընդարձակ ջերմոցներուն մէջ թիթեռնիկներու Արեւադարձային եւ ուրիչ օտար տեսակներու ներմուծումը օրինակ բերուեցաւ, յիշելով նաեւ անոնց գեղեցկութիւնը եւ գրաւիչ հանգամանքը։ Կ'ըսուի թէ կրնայ համարուիլ թէ թիթեռնիկներու կէս երկոտանեակէ պակաս տեսակ թիթեռնիկներ կը բնակին Լոնտոնի մէջ, թէպէտ իրր 40 տեսակներու նմոյշներ տեսնուած են 10 մղոն տեղի վրայ։

Ցամքած ջերմուկ ոսկի. Քալիֆորնիոյ նշանաւոր երկրաբանական կերպարաններէն են հին հոսանքներու խճուճ եւ աւազուտ յատակները, որոնք հանքագործներուն ծանօթ են մեռած (ցամքած) գետեր անուններով, եւ որոնք յաճախ կը պարունակեն ոսկի որ բաւական քանակութեամբ ելլելով ծախքը կը հանէ։ Անոնցմէ ոմանք, իրենց ջուրին անհրեւութանալէն եառքը, ծառացած են իրրեւ լավայի ճամբայ։ Լաւան կարծրացած եւ իր ներքեւ ծածկած է ոսկի պարունակող խիճ եւ աւազ։ Հիմա մասնաւոր ուշադրութիւն կը տրուի այս դիրտերը հանելու։ Երբ անոնք կը խառնուին, երեւան կու գան ոսկիի բեկորներ որ մանր հատիկներէ մինչեւ քառորդ մասնաչափ տրամագիծ ունեցող կտորներ են։ Ոսկին կը հանուի լեռներէն իջնող գետերուն ցամքած յատակներէն։

Կողմնացոյցին չկանաչելը. Կողմնացոյցին ցլավիս Ճոյսի ձեռքով գիւտը պիտի տօնախմբուի այս ամառ Ամալֆիի մէջ, Իտալիա։ Ճոյս եկաւ Փոզիթանոյէ որ կը գտնուի Ամալֆիի կոնակի լեռներուն մէջ։ Պակաս չեն այնպիսիները, որ կը պնդեն թէ այդ գիւտը, ուրիշ շատ գիւտերու պէս, աստիճանաբար եղաւ, եւ թէ մագնիսացեալ ասեղին հիւսիս ցուցնելու միտումը ծանօթ էր Ճոյսի ժամանակէն շատ առաջ, մինչեւ անգամ Զինացոց։

Ցայտ ընդդէմ չքաւոյր մը. Օնթարիոյի կառավարութիւնը (Քանատա) 1,400,000 ակրոն գետին վար դրած է Թէմականի լճին մօտ։ Ասիկա պիտի գործածուի իրրեւ աղդային զբօսավայր, ուր պիտի թողուի որ ծառեր եւ որսի կենդանիներ աճին։ Զբօսնուներուն (գնացուղ) եւ ղողերուներուն թիւը աճելու վրայ է։

Կոպէնհագոս մրրիկ. Դրեթէ 7,000 Անգղ. ոսկիի բարձրացած է Հարաւային Ափրիկէի Ոսկւոյ Ծովեզերքէն արտածուած կապիկի մորթերուն արժէքը. եւ ակնկալ չէրուիր անցեալ գաղթային կառավարութիւններուն հրատարակած տղդարարութիւններուն, 1896ին տեղեկագրուեցաւ թէ նախընթաց վեց տարիներու միջոցին ոչ նուազ քան 884, 768 մորթ արտածուած էր։ Միայն տղեկ վիճակի մէջ գտնուող մորթերը, որոնք քիչ գնտակի ծակ ունին, կրնան ծախուիլ։ Կը հաշուուի թէ յիշեալ ժամանակամիջոցին մէջ մինչեւ 1,000,000 կապիկ սպանուած է Ոսկւոյ Ծովեզերքին մէջ միայն։

Հեռաձայն Հոմէ Փոքէշ. Հռոմ ընդհուպ պիտի կապակցուի Փարիզի հետ հեռաձայնի գծով մը։ Գործը սկսուած է շատ ամիսներէ ի վեր եւ յառաջ տարուած է, եւ Իտալական կառավարութիւնը աւարտած է թելերուն գետեղման գործը Ալպեանց Իտալական կողերուն վրայ։ Գաղղիական կառավարութիւնը թելերուն իրեն պատկանեալ մասը կը գետեղէ, եւ կ'ըսուի թէ յիշեալ երկու քաղաքներուն մէջտեղ հաղորդակցութիւնը պիտի կատարելագործի աստուանս մէջ, կ'ըսէ Սայենտիֆիք Ամերիքըն իր Մարտ 9 թուով։

Համալսարաններ. Գերմանիա ունի 21 համալսարան, 34,389 ուսանողներով եւ 2,777 ուսուցիչներով։ Ամէնէն մեծն է Պերլինի համալսարանը, աւելի քան 5,000 ուսանողներով եւ 414 ուսուցիչներով, եւ ամէնէն փոքրն է Ռոսթոքի համալսարանը 500է պակաս ուսանողներով։ Աւստրիական չորս համալսարանները 7,346 ուսանող եւ 698 ուսուցիչ ունին։ Ատոնց կէսէն աւելին կը պատկանին Վիէննայի համալսարանին որ 4,669 ուսանող եւ 413 ուսուցիչ ունի։ Փոքրիկն Զուիցերիա ոչ նուազ քան հօթը համալսարաններ ունի զրեթէ 4,000 ուսանողներով եւ 708 ուսուցիչներով։ Նէօչաթէլի Համալսարանին մէջ մէկ ուսուցչի երեք ուսանող կը հայնար։ Զուիցերացի փրոֆէսորներ եւ վարժապետներ դժուարաւ կրնան հարստանալ ուսանողներէն ընդունուած թոշակով։

Փչուած աքր հերկել. Սրեւմտեան Վըրճինիոյ մէջ (Մ. Նահանգք) երկրագործ մը փղով մը կը հերկէ իր արտը։ Գտաւ թէ կենդանին ձիէն քիչ աւելի կ'ուտէ եւ անոր կատարած գործին քաղմապատիկը կը կատարէ. ասով հանդերձ աղնիւ եւ հլու է, այնպէս որ անոր տէրը շատ գոհ մնացած է իր ըրած այս փորձէն։ Երկրագործին տեղին մօտ պզտիկ գառագեղի մը իցոյց դրուելիք կենդանիները երբ ածուրդով ծախուեցան, երկրագործը գնած էր փիղը չափաւոր գնով։

Կօչիկ ներկը. Դժուար է համոզուիլ թէ կօշիկ ներկելն իրրեւ արհեստ վերջին կէս դարու հնարք է, եւ սակայն հիմա Լոնտոնի մէջ կը տօնուի անոր երեւումին յիսներորդ տարեդարձը։ Անիկա 1851ին երեւան եկաւ Լոնտոնի մեծ արուեստահանդէսին, «աշխարհահանդէսներուն» առաջինին, տարին։ Լոնտոն-լեցուն էր աշխարհիս ամէն կողմերէն եկող այցելուներով, եւ փողոցի թափառաշրջիկ տղին խնդիրը ծանրակշիռ էր։ Մր. Մաքկրէկոր, համբաւաւոր Րոպ Րոյ նաւակին տէրը, թելադրեց որ տղաքը կօշիկ ներկելու մեծ խումբ մը կազմակերպին, եւ ինք անձամբ ներկը պարուսնակող առաջին տուփը չինեց, տակաւին այսօրուան գործածուածներուն նախատիպը (մոտէլ)։ Դատարկապորտներ ծաղրեցին տղաքը առաջին անդամ, եւ երբեմն քարկոծեցին ալ. բայց հանրութիւնը անոնց մատուցած ծառայութենէն ախորժեցաւ եւ ուստի արհեստը օգտակար եղաւ։ Անկէ ի վեր յառաջ գացած է յիշեալ արհեստը։

Մր. Էխոըն և Լօ-Ըն-Ե. Մր. Էխոըն, որ մանկութենէ հետէ մասամբ խուլ է, մօտերս լսեց մասնագէտ մը թէ գործողութեան մը չնորհիւ կարելի է ստանալ իր լսելու կարողութիւնը։ «Թողո՛ւմ,» ըսաւ հնարիչը ծիծաղելով, «առաւելութիւն մը որ կը կարողացնէ դիս մտածել առանց աղմուկէ կամ խօսակցութենէ վրդովուելու։ Ոչ երբեք։» Այս բացատրութիւնը կը չեշտէ Էլէ-Ըլէ-ըլ Ըլէ-ի գաղափարը թէ մարդկային սեռին խորհող դասակարգը սաստիկ պէտք ունի լինչպէս աչքի նոյնպէս եւ ականջի կափարիչներու։

Ճափոնցի մանուկներ. Ճափոնցի մանուկի մը

ծնած տեղը ծառ մը կը տնկուի, որուն պէտք չէ ձեռք դպչի մինչեւ մանուկին ամուսնութեան օրը, երբ ծառը կը կտրուի եւ փայտէն կահեր կը չինուին։ Այս կերպով չինուած բաները տան բոլոր զարդեղէններէն աւելի զեղեցիկ կը համարին Ճափոնցի ընտանիները։

ՋԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄԷՋ

Յուլիս 21ի կիրակին յիշատակելի օր մ'եղաւ Սեբաստիոյ Ա.Ե.Մ. եկեղեցւոյն համար։ Առաջին անգամն էր որ հոս Բողոքական ձեռնադրութեան հանդէս մը տեղի կ'ունենար այդ օրը։ Ընծայացուն էր Մխիթարեան Է.Ֆ. Գազանճեան, բնիկ Երզնկացի, որ իբր նախակրթութիւնը ստացած էր Բդիի Միացեալ Ընկերութեան եւ Երզնկայի Ընկերական վարժարաններուն մէջ, յետոյ աւարտած Խարբերդի Եփրատ Գոլէճը, եւ ապա Մարաչի Ստուածաբանական Ճեմարանը՝ 1900ին։ Տարիէ մը ի վեր գոհացուցիչ կերպով գործած էր Սեբաստիոյ Ա.Ե.Մ. եկեղեցւոյն մէջ, որ վերջապէս հրաւիրած էր զինքը հնայուն երէցի պաշտօնին։ Գազանճեան Է.Ֆ.ի հաւանութիւնը ստանալէ վերջ՝ եկեղեցին օրինաւորապէս դիմում ըրած էր Կեդրոնական Միութեան որ այս տարի գումարուեցաւ ի Մարզուան, եւ որ պաշտօնապէս արտօնեց Գազանճեան Է.Ֆ.ի ձեռնադրութիւնը։

Ձեռնադրութեան արարողութիւնը կատարելու համար ընտրուած մանախմբը կը բաղկանար հետեւեալ անձերէն. Պատ. Ֆաուլ՝ կեսարիոյ միսիոնար, Պատ. Ց. Պիւլպիւլեան՝ երէց Թալասի, Պատ. Գ. Տէմիրճեան՝ երէց Կիւրնոյ, Պատ. Բարդրիճ՝ տեղւոյս նորեկ միսիոնարը, Անաթոլիա Գոլէճի ուսուցիչներէն Փրոֆ. Ս. Սըվազլեան, Մր. Մարկոյ՝ տեղւոյս Ջուխերական որբանոցներու տնօրէնը, Մ. Մ. Լուսիկեան Է.Ֆ.՝ Ջուխերական որբանոցի մանչերու բաժնին տեսուչ-դաստատուն, տեղացիներէն Ց. Թորիկեան Է.Ֆ., նաեւ այս տողերը գրողը։

Կիրակի առաւօտ, ժամը 12½ին (Ը. Թ.), միսիոնարաց տան ընդարձակ բակին մէջ սկսաւ ընծայացուին քննութեան ժողովը։ Մեծ բազմութիւն ներկայ էր, թէպէտ ժամանակը ծանուցուած չէր նախապէս։ Պատ. Գ. Տէմիրճեանի առաջարկութեամբ դիւանը կազմուեցաւ՝ Պատ. Ֆաուլ առենապետ եւ Ն. Պալեօզեան առենադպիր ընտրուելով, նաեւ Պատ. Ֆաուլի խնդրանօք Պատ. Գ. Տէմիրճեան ընտրուեցաւ իբրեւ առենապետի օգնական։ Երդէ մը, Սուրբ Գրոց ընթերցումէ եւ աղօթքէ վերջ հրապարակաւ կարդացուեցան եկեղեցւոյն կողմանէ ընծայացուին ուղղուած պաշտօնական հրաւիրագիրն որ կը կոչէր զանի Սեբաստիոյ Ա.Ե.Մ. եւ կեղեցւոյն մնայուն հովիւի պաշտօնին, եւ վերջնոյն ալ հաւանութիւն յայտնող պատասխանագիրն առ եկեղեցին։ Կարճ երգեցողութենէ մը վերջ դարձեալ կարդացուեցան եկեղեցւոյն կողմանէ կեդրոնական Միութեան ուղղուած խնդրագիրը Գազանճեան Է.Ֆ.ի ձեռնադրութեան մասին, նաեւ Միութեան հաւանութիւնն ու տնօրինութիւնները յայտնող արձանագրութիւնները։ Ցետոյ ընծայացուին քննութիւնն սկսաւ Պատ. Ֆաուլի առաջնորդող հարցումով։ Քննութիւնը դարձաւ սա խնդիրներուն չուրջը.— Ստուծոյ գոյութեան ապացոյցները, Խիղճը եւ անոր պաշտօնը, Մեղքի սկզբնաւորութիւնը, Սուրբ Գիրք եւ Ներչնչում, Քրիստոս եւ Քաւութիւն, Վերստին ծնունդ, Երրորդութիւն, Եկեղեցի։ Ցետոյ Մատնախօսութեան խնդրանքով ընծայացուն իւր քրիստոնէական կեանքի փորձառութիւնները պատմեց հրապարակաւ, իւր հակիրճ կենսագրութիւնով մէկտեղ։ յայտնեց թէ ի մանկութենէ բնական միտում մը զգացած է դէպ ի հոգեւորականութիւն եւ ժամանակ մ'ալ Լուս. եկեղեցիին մէջ դպրութիւն ըրած։ Փափաք ունեցած է էջմիածին կամ Երուսաղէմ երթալ եւ կղերականութեան պատրաստուիլ, բայց չէ յաջողած։ Ցետոյ Պոլիս գնացած է այնպիսի ժամանակ մը ուր Արմաչի Դպրեվանքը կը բացուէր, եւ մտադրած է հոն մտնել։ բայց լաւ մը խորհելէ վերջ այդ մտադրութիւնն ալ փոխած է, եւ Պոլսէն մեկնելով Բդի գնացած է առեւտրական գործով։ Բդիէն վերադարձին աւազակներու հանդիպած է որոնք զինքը կողոպտած են ու մահուան սպառնալիքներով սարսափեցուցած։ Այդ պահուն ուխտած է Աստուծոյ դառնալ եթէ աւելի կեանք ունենայ։ Կեանքը չնորհուած է իրեն, ինքն ալ իր ուխտը յարգած։ Երզնկայի մէջ Պատ. Յարութիւն Եաղճեանի հետ մտերմանալով մեծ օգնութիւն եւ առաջնորդութիւն գտած է անկէ հոգեւոր կեանքի մէջ։ Իւր քրիստոնէական ճշմարիտ դարձը տեղի ունեցած է կիրակի օր մը, որուն թուականն ու վայրկեանն իսկ կը յիշէ։ Ասկէ վերջ այլեւայլ տեղեր իբր դաստատու եւ քարոզիչ գործած է ժամանակ մը, որու միջոցին հոգեւորականութեան համար տածած իւր փափաքները աւելի քան երբէք արծարծած են։ Իւր այս բաղձանքին հասնելու համար ուսման ընթացքի մը հետեւած է նախ Եփրատ Գոլէճի եւ ապա Մարաչի Ստուածաբանական Ճեմարանին մէջ, որոնց երկուքն ալ աւարտած է։ Հիմա որոշ կը զգայ թէ իւր կոչումն է Աւետարան քարոզել զոր երթէ թողու՝ Աստուծոյ դէմ մեղանչած կ'ըլլայ։

Ասկէ վերջ ներկայուեցան ընծայացուին վկայագրերը զորս ստացած է վերոյիշեալ վարժարաններէն, նաեւ քարոզչական արտօնագիրը կիլիկիոյ Ա.Ե.Մ. Միութեան կողմանէ որուած, եւ վաւերագիր մը՝ հաստատող թէ ձեռնադրելին Երզնկայի Ա.Ե.Մ. եկեղեցւոյն օգտակար անդամներէն եղած է։

Ցետոյ երգ մը երգուեցաւ, որու միջոցին մատնախօսման առանձնացաւ խորհրդակցութեան համար։ Երգէն վերջ մատնախօսմբը դարձեալ ներկայացաւ ժողովին եւ Պատ. Տէմիրճեանի բերնով յայտարարեց թէ ընծայացուին քննութիւնը բոլորովին գոհացուցիչ գտած է եւ թէ ձեռնադրութիւնը պիտի կատարուի նոյն օրը ժամը 4½ին (Ը. Թ.)։ Այս առաջին ժողովը վերջացաւ երգով ու աղօթքով։

Նոյն տեղը եւ ծանուցուած ժամուն սկսաւ ձեռնադրութեան արարողութիւնը, որուն ներկայ էր երկսեռ խուռն բազմութիւն մը։ Պաշտօնը սկսաւ նախերգանքով մը զոր Միսիս Մարկոյ ածեց երգեհոնի վրայ։ Լուսիկեան Է.Ֆ. մատոյց բացման աղօթքը, որուն յաջորդեց երգ մը Բարձր. Վարժարանի աշակերտաց կողմանէ։ Սուրբ Գրոց ընթերցումէ վերջ աղօթեց Փրոֆ. Ս. Սըվազլեան, յետոյ երգեցին Աղջկանց Վարժարանի սանուհիք։ Ապա քարոզեց Պատ. Ց. Պիւլպիւլեան՝ քնարան ունենալով Գործ. Գ. 6։ Ցուցուց թէ մեծագոյն պարգեւը զոր Աստուած կրնայ տալ մարդոց՝ է Քրիստոս Յիսուս, եւ թէ մեծագոյն բարին զոր մենք կրնանք կամենալ ուրիշներուն՝ է Քրիստոս Յիսուս։ Հարստութիւն, գիտութիւն, փառք բաղձալի եւ օգտակար բաներ են, բայց մեծագոյն բաները չեն մարդկային կեանքին համար։ Եկեղեցիի մը համար բաղձալի բաներ են հնութիւն, հարստութիւն, ուղղափառութիւն, բազմադարմութիւն, բայց ամենէն էական ու կենսական բաները չեն անոնք։ Եկեղեցի եւ երէց պէտք չէ որ միայն յարանուանութիւն մը փառաւորելու համար ըլլան, թէպէտ կրնայ չափով մը ներելի ըլլալ այդ, այլ մանաւանդ պէտք է որ Քրիստոսը ճանչցնեն մեղաւոր հոգիներուն։

Քարոզէն յետոյ տեղի ունեցաւ ձեռնադրութիւնը։ Ընծայացուն ծնրադրեց բեմին վրայ՝ երեսը դէպ ի ժողովուրդը դարձուցած, Պատուելիք Ֆաուլ, Բարդրիճ, Պիւլպիւլեան եւ Տէմիրճեան չրջապատեցին զանի յոտնկայս։ Պատ. Տէմիրճեան մատոյց նուիրման աղօթքը, որու միջոցին չորս երէցները իրենց ալ ձեռքերը դրին ընծայացուին գլխուն վրայ։ Աղօթքէն վերջ Զուիցերական որբանոցի աշակերտք երգ մը երգեցին, ապա Պատ. Բարդրիճ հաւանութեան աջը տուաւ նորընծային՝ քանի մը խրատներով եւ բարեմաղթութիւններով։ Պատ. Տէմիրճեան եւս քանի մը խօսք ուղղեց նորընծային։ Ցետոյ Պատ. Ֆաուլ յորդորեց ժողովուրդը որ իր երէցին հանդէպ պարտաճանաչ ու քաջալերող դիրք մը բռնէ միշտ, ներողամիտ դանուի անոր թերութիւններուն եւ գործակցի անոր ամենայն եռանդեամբ։ Այս յորդորէն վերջ աղօթեց Պատ. Պիւլպիւլեան, ապա երգ մը երգուեցաւ, որու միջոցին հանգանակութիւն եղաւ Ստուածաշունչի ընկերութեան ի նպաստ։ Պաշտօնը աւարտ գտաւ նորընծայ Պատ. Մխիթարեան Գազանճեանի Առաքելական օրհնութիւնով։ Նոյն օրը՝ երեկոյին Հաղորդութեան խորհուրդ կատարուեցաւ եկեղեցւոյն մէջ։

Ն. Ս. ՔԱԼԵՕԶԵԱՆ

ՏՈՒՐՔ ԿԱՄ ՏԱՒ

(Մէկրա Գ-ոքըչելէ, Խո-լոքըչ)

(Շար. նախորդ Ր-էն)

Շրջաւոյները։ Վախը պիտի դնեմ առաջին տեղը։ Ոչ վասն զի առաջին տեղը կը բռնէ իրաւ, այլ վասն զի չատ Քրիստոնեաներու մտքին վրայ եւ սրտին մէջ այդ տեղը կը բռնէ։ Շիտակը սա է թէ յետին չարժառիթն է եւ կը յուսամ օր ալ գայ — հասուն Քրիստոնէութեան ժամանակներու մէջ — որ չարժառիթ ալ չըլլայ։ Այլ, աւաղ, չարժառիթ է այսօր եւ չատերու համար, անանկ Քրիստոնեաներու համար որ Սինայի սաստկութենէն, մխացող, չանթող սրտմտութենէն կը զգաճուին յաւէտ քան Դողգոթայի գորովչէն, զթութենէն։ Տղայ Քրիստոնեաներու համար, այսինքն, կայ ու կը մնայ եւ պիտի մնայ քանի որ Քրիստոնեան ալ տղայ մնայ։ Ըսել կ'ուզեմ, պատիժ ու պատուհաս կայ տուրք չտուող Քրիստոնէին համար։ Պարտադանց Հրէին պատժոյն պարտադանց Քրիստոնեան ալ նչաւակ կ'ըլլայ։ Վկայ ասոր այն համարները (Մատ. ԺԱ. 37 եւ Ղուկ. ԺԴ. 26), որոյ վերջացուցինք մեր նախորդ յօդուածը, նաեւ Անդ. Ա. 5–10, Բ. 15–17, Մաղ. Գ. 7–12։ Այս անսիրելի չարժառիթին վրայ այսքանն ալ խօսիլ աւելոր է։ Անցնինք աղնուագոյն չարժառիթներուն։

Ցօխաբ կամ։ Ցօժարակամութիւն. ահա նորէն կու գանք, ձեռք կ'առնենք ձեր բառը, ով յօժար կամքի չատագովներ բայց տալու դժկամակներ ու վերջապէս անյօժարակամներ։ Նախ սա ըսէք, ինչո՞ն կ'ըլլայ որ նոյն բառը բոլորովին տարբեր ու դրեթէ հակառակ կերպով կը հասկնանք դուք եւ ես։ Եւ վերջապէս ըսէք, գիս լսելէ վերջ, թէ մեզմէ ո՛վ է սխալ հասկցողը եւ ո՛վ է որ շիտակ կը հաս-

կընայ։ Դուք կ'ըսէք յօժար կամքն այն է որ եթէ մէկը ուզէ չատ տալ՝ չատ տայ, քիչ տալ՝ քիչ եւ եթէ չուզէ տալ՝ չտայ։ Ընդհակառակն ես կը հաւկնամ որ հոդ կամք մը կայ, բայց այդ կամքին մէջ յօժարակամութիւն ըսուած բանը, ոչ սքալեցայ, յօժարութիւն պիտի ըսէի, չկայ։ ու կը համարձակիմ ըսել՝ կամ ալ չկայ։ այսինքն կը համարձակիմ այդ ձեր բառին մէջէն յօժարութիւնը վերցնելէ վերջ կամն ալ վերցնել։ Վասն զի կամք չէ այն կամքը որ հովէ կը կառավարուի, որ մերթ այս կ'ուզէ մերթ այն, այլ՝ մայթ։ ու մի չփոթէք այդ բառերը — քմայք եւ կամք։ Իրաւ մօտիկ են իրարու, բայց մէկ չեն եւ աւելի մօտիկ տառերով քան նշանակութիւններով։ Քմայքը, ըսի, դոգոս հովէ կը կառավարուի — դարձդարձիկ եւ յեղյեղուկ է։ իսկ կամքը հաստատութիւն մ'ունի եւ կ'ենթադրէ գրեթէ անփոփոխութիւն։ այնպէս որ կամքը յօժարելէ վերջ չդառնար դժկամակիր, գալ տրամադրելէ վերջ՝ չտալ ալ չտրամադրեր։ Եւ յօժարութիւնը որ ժխտական բան մը չէ այլ դրական, տուրքի խնդրոյն մէջ տալ կ'ենթադրէ եւ կամքն ալ տալու կողմը կը հակի՝ քան չտալու, հակառակելու։ Այսչափին իրաւ տրամաբանութիւն։ Դառնանք հիմա հարցնել, ինչ է ճշմարտութիւնն եւ աւետարանական ճշմարտութիւնն։ Ես սապէս կը հասկնամ.

Քրիստոնէութեան մէջ տուրքը իրաւ յօժար կամքի ձգուեցաւ, բայց այդ կամքը, այդ կամքը — օհ, մտածեցէք մեզմէ — այդ կամքը ինչ ալ ընծայ է և ընծայուած կ'ենթադրուի. եւ արդէն ճշմարիտ քրիստոնեայ չէ այն ոըուն կամքը եւ կեանքը՝ որուն մէջ կայ այդ կամքը՝ ընծայուած չեն Քրիստոսին։ Քրիստոնէին կամքը կամաւ կը կախէ զինք Աստուծոյ կամքէն՝ ըսելով, «Չէ ըէ կամ, հապա ասոնք ինչ ըլլայ։» կամ պարզապէս «ՔՈՒ ԿԱՄՔԴ ԸԼԼԱՑ։» Եւ այս պայմանին մէջ կամքը ո՛ր բանը կը խնայէ ու չզոհեր իր պաշտելիին։ Ըսէք՝ ո՛ր բանը, ըլլայ քիչ, ըլլայ չատ, ըլլայ ժժգին կամ թանկագին։ Հոս տեղն է օրինակ առնել Աւետարանի Որբեւարին՝ Քրիստոսէ չատագովեալ եւ Աւետարանով յաւերժացեալ, իր երկու լումայ տուրքին համար։ կարդացէք կարճ պատմութիւնը Մար. ժԲ. 41–44ի կամ Ղուկ. ԻԱ. 1–4ի մէջ։ Որբեւարիին լուման կը սորվեցնէ (Ս.) թէ Ա.ինչ պզտիկ մարդ ալ քան մը կրնայ պահ Աստուծոյ և կրնէից համար։ (Բ) թէ մարդ իր կրցածը պահ է։ (Գ) թէ կրցածէն ալ ՎԵՐ ՏԱԼը ԼԱՒագոյն է հան վար կամ պահա պահը։ Բ Կոր. Ը. 1–3։ Հոդ կը տեսնենք — եւ յօժարակամութիւնը չարչարողներն ալ թող տեսնեն — թէ կորնթացի Քրիստոնեաներու յօժարակամութենէն իրենց կարողութենէն ալ աւելի պահ տարաւ զիրենք իրենց «ծանր աչխատութեանը եւ նեղութեան մեծ փորձին մէջ։» (Դ) թէ Աստուած ԿԱՄՔԻՆ կը նայի եւ ոչ կրճէին ու ՓԱՓԱՔԻՆ՝ ոչ պարբէին, բայց թէ պարբեն է — կարողութենէնը համեմատական եղած պարբեն է — որ կը չափէ կամքն ու փափաքը։ Եթէ չատ ունիմ ու քիչ կու տամ, տակը փափաքս չը՛մատնուիր։ Բայց եթէ չատ ունիմ ու չատ կու տամ կամ յաւէտ քիչ ունիմ ու չատ կու տամ, տուրքս փափաքիս չատութեան չը՛վկայեր։ Վկայեցէք Գանձ առարկութիւններուն։ Երբ տուէք կ'ըսենք, չատեր կ'առարկեն Ձունիմ որ տամ։ Ես կ'ըսեմ, Տուած չէ՝ ապրէ համաչ չանիս։ տուր որ ունենաս։ Առնելու ճարը տալն է եւ առատ առնելու ճարն է առատ տալ։ Ոմանք ալ կ'առարկեն, Ուսկից տամ։ Ծառայեցէք տամ, աղաչեցէք տամ, պարտիզպանեցէք տամ, պարտաւէրոջ տամ, տամ ու տամ, ալ ո՞ւսկից կը մնայ որ Աստուծոյ ալ տամ։ Արդ ճշդէ ապրէ համաչ չես ունենար, որ ամէնուն կու տաս ու Աստուծոյն չես տար։ ճիշդ տուր համար որ Աստուծոյ տուրքը ամենէն վերջի կը թողուս։ Եթէ աւելնայ, լեցուի, թափուի՝ նոր կու տաս, եթէ ոչ՝ Աստուծոյ բաժինն ալ կու տաս միւս պարտքերդ գոցելու, կամ մանաւանդ աւելցուք չեղած տեղն Աստուած բաժին չունի։ Հրեան եբեխայէն կու տար Աստուծոյ — առաջին պտուղը, պատուականը, անարատը (Ղեւ. ԻԳ. 10), իսկ Քրիստոնեան, չբաչխամ Քրիստոնեան աւելցուքը, տկուքը, չըսելու համար կղկղանքը։ Ուղէ ալ քնա՜չ ի տար։ Ո՛վ չօժարակամութիւն...։ կ'ըսե՞ս Ո՞ւսկից տամ ես ալ կ'ըսեմ Ո՞ւնեցածէդ։ ան՝ որով դուն կ'ապրիս, կ'ուտես, կը խմես, կը ծխես, կը ծախսես, պարտք կը գոգոս։ Ինչո՞ւ չէ։ Շատ Քրիստոնեաներ եթէ միայն զԱստուած իրենց ծխած ծխախոտին կամ խմած ըմպելիներուն ընկեր ընէին — մեղայ բացատրութեանս — իրենք թէ՛ մարմնով թէ՛ հոգւով քիչ մ'աւելի առողջ կ'ըլլային։ Ըսել կ'ուզեմ այն ծախքին՝ որ օրը օրին ծխելիքի ու խմելիքի կու տան երկար տարիներով. այդ ծախքին եթէ կէսը Աստուծոյ տային, կը համարձակիմ ըսել, աչխարհի կրօնական տուրքը կը կրկնապատկուէր, կ'եռապատկուէր եւ այդ համեմատութեամբ կրօնական ուժը, Աստուծոյ թագաւորութեան յառաջխաղացութիւնը։ Միտքս կ'ինայ միսիոնարի մը չատ անգամ յեղյեղած սա խօսքը. «Մովի տարուան մը մէջ ոըոշեցի սուրճէ ապաս իննայել եւ տալ սովեալներու։ Բաւական մարդիկ տպրեցուցի։» Պզտիկ հաճոյք մը, ոչ թէ պէտք մը, զոհելով՝ անդին կեանքեր փրկած էր։ Հրաչք մ'է որ սակայն չատ դիւրին կը գործուի եւ չատեր կրնան գործել, եթէ յօժարակամներու սա յօժարութիւնը, ֆեյճը, տեղն ըլլայ ու այնքան դիւրափոփոխ չըլլայ։ Պիտի ըսե՞ս դեռ Ո՞ւսկից տամ։ Զո՜ւնեցածէդ։ Անա իմ երկրորդ պատասխանս։ Եթէ ոչ ունեցածէդ՝ ապա ուրեմն չը՜ունեցածէդ։... որբեւարիին պէս։ Մեզմէ պահանջուածը ԱՆՁՆՈՒԻՐՈՒԹԻՒՆ է, եւ ո՞րն է անձնուիրութիւն — ունեցածէն տալը թէ չունեցածէն ընծայելը։ Կը կրկնեմ՝ Մեզմէ պահանջուածը անձնուիրութիւն է։ եւ ընչաւնուիրութիւնը որչա՜փ պզտիկ կու դայ սաոր քով։ Դեռ կ'առարկես։ Թող պայ Աստուած ոը պահ կ'ըսես։ Աստուած ալ կ'ըսէ «Տուր որ տամ։» Ո՞ր կողմէն սկսելու է գործը։ ո՞վ աւելի իրաւունք ունի։ Նոյն է ըսել, հարցընել։ Ո՞վ աւելի խոստմնապահութիւն կամ հաւատարմութիւն ունի։ եթէ հաւատարիմն ու կէս հաւատարիմը իրարու հետ առեւտուր պիտի ընեն, ո՞վ որու մուրհակ տալու, ո՞վ որմէ գրաւ առնելու կամ երաչխաւորութիւն ուղելու է, հաւատարիմը անհաւատարիմէն կամ կէս հաւատարիմէն՝ թէ սա առաջինէն։ այսինքն Աստուած մարդէն՝ թէ մարդն Աստուծմէ։ Եւ յիչեցէք թէ Աստուծոյ, կամ նոյն է Յիսուսի, մէկ անունն ալ է «Հաւատարիմ ու ճշմարիտ վկան» (Յայտ. Գ. 14), ուր մարդը (անհաւատարիմ) անտես կը կոչուի։ Ղուկ. ԺԶ։ Միտքս կու դայ պատմութիւնը ոչխարի անհաւատ վաճառականի մը, որ իր փոքրիկ ու մէկհատիկ զաւկին (աղջկան) հետ ովկիանոսը կ'անցնէր։ Փոթորիկներ եղան լայնատարր ծովուն վրայ, ամեհի ու կատաղի կոհակներ հանեցին եւ նաւը նաւորդներով անդունդն ընկենուլ կը սպառնային։ Վաճառականն անհաւատ հայրը, ինչպէս բնական էր, ղարհուրեցաւ։ Անուշ եկաւ իրեն, ինչպէս ամէն մարդու արհաւիրքի ժամերուն մէջ, Ամենակալ, Ամենաբարի եւ Ամենակարող Աստուծոյ մը գաղափարը, եւ աղիողորմ աղաղակեց. «Աստուած իմ, ներէ ինձի որ մինչեւ հիմա չհաւատացի քեզի. հիմա կը հաւատամ. ցածցուր ծովուն այս ցաւսմը, ազատէ մեզ եւ իմ կեանքս ու ինչքս ալ քուկդ լինի։» Կ'ըսէ պատմութիւնը, փոթորիկը խաղաղեցաւ եւ նաւը ապահով դէպ ի նաւահանգիստ կը դիմէր։ Աղջկին հարցուց հօրը. «Հայրիկ, ամէն բան, ամէն բան Աստուծոյ խոստացար, մեզի բան չթողիր։» Լռէ, աղջիկս, ըսաւ հայրը աղջկան եւ ապա անոր ականջն ի վար փսփսաց. «Մէյ մը ցամաք հանենք, ոչխարի մը պղչն անգամ չեմ տար Աստուծոյ։» Արդեօք ամէն օր եւ չատ մարդիկ այս նոյն բանը, այս նոյն առեւտուրը չեն ըներ Աստուծոյ հետ։ «Թող տայ Աստուած, որ տամ» կ'ըսեն։ Բայց Աստուծոյ տալէն վերջ ալ ոչինչ կու տան Անոր։ Եւ արդէն Աստուած տուած չէ՛ քեզի ու ինծի, քիչ կամ չատ՝ վերջապէս չափով մը տուած չէ՛։ Եթէ չէ, եթէ ընաւ բան մը տուած չէ, ի՞նչպէս կ'ապրիս, ի՞նչ ուտելով, ի՞նչ հագուելով, ի՞նչ չնչելով։ Միչտ բան մը ունենալով կ'ապրիս։ Ցիչէ թէ կեանք բառն իսկ կայէն եկած է։ կեանք կը նչանակէ եղածները, ստացուածք։ Արդ տակէ, ի՛նչ ալ ըլլայ, տուր բաժին մը Աստուծոյ։ Եթէ նոյն իսկ մուրացիկ մ'ես ու պատառներ կը ժողվես, այդ ժողվածիդ մէկ մասն տուր այն աղքատին որ չունի եւ չի կրնար ոչինչ տալ։ Աստուած տուածդ կ'ըլլաս, ինչ որ Աստուծմէ առիր։ Զի այդ հացը կամ հացի պատառը քեզի կարկառող մարդուն սրտին մէջ Աստուած դրաւ դուքը։

ԱՓՈՍԹՈԼԻՒ ԻՆՍԻԹԻԹ
ԿԱՄ
ՁԵՆԱՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԳՈՆԻԱ

Սոյն վարժարանին նկատմամբ հետեւեալ տեղեկութիւնը կը հաղորդուին ընթերցողներուն.

1. Վարժարանիս ամբողջ չրջանը 8 տարի ըլլալով՝ ասոր 4ը Նախակրթարանի, իսկ Ցերանս՝ գոլէճի առաջին տարիէն սկսեալ կ'ուսուցանուին հիմնաւոր եւ կանոնաւոր կերպով։

2. Լեզուներէն Հայ. (Յունաց համար՝ Յունարէն), Անգղ. եւ Օսմ.՝ Նախակրթարանի, իսկ Ցերանս՝ գոլէճի առաջին տարիէն սկսեալ կ'ուսուցանուին հիմնաւոր եւ կանոնաւոր կերպով։

3. Նոյնպէս Բնական, Չափաբերական եւ Իմաստասիրական ուսմունք կ'ուսանգուին կարող եւ մասնագէտ ուսուցիչներու կողմէն։

4. Ասոնցմէ զատ աչակերտք սորվեցեալ են ուսանիլ Սուրբ Գիրք, գծագրութիւն, ձայնագրութիւն եւ դեղագրութիւն։ Կամաւոր է միայն Քրիստոնեական ուսումը։

5. Վարժարանս մասնաւոր խնամք կը տանի հիմնապէս ուսուցանելու վաճառականութեան եւ տոմարակալութեան տրուհասը եւ Օսմ. ընդհ. օրինագրոց հետ յատկապէս վաճառականական օրէնքը, որպէս զի տղագոյն աչակերտք առեւտրական ասպարէզին մէջ յաջողելու լաւ պատրաստուած դանուին։ Փափաքողներու իրրեւ արուեստ կ'ուսուցանի նաեւ լուսանկարչութիւն եւ կահագործութիւն։

6. Գիչերօթիկ աչակերտաց հանգստութեան համար հոգ կը տարուի կերակուրներու ընտրութեան, եւ պատրաստուած են երկաթեայ մահճակալներ եւ օդաւէտ ու բարձրաչէն բնակարան մը՝ որ ունի ընդարձակ պարտէզ մը եւ խաղի ու մարմնամարզի յատուկ յարմար տեղեր։

7. Անոնք որ կը փափաքին աչակերտիլ վարժարանիս՝ պարտին առած ըլլալ արդէն նախապատրաստական կրթութիւն մը եւ ունենալ ի ձեռին բարի վարուց վկայական մը վստահելի անձերու կողմէն։

8. Իւրաքանչիւր դիչերօթիկ աչակերտի դպրոցական տարեթոչակն է 10 Օսմ. ոսկի, որուն կէսը պարտի կանխիկ վճարել դպրոցական տարւոյն սկիզբը, իսկ միւս կէսը՝ Սբ. Ծննդեան չաբաթը։

9. Դասագիրք, հանդերձեղէնք, անկողնոյ սպասք, եւն. պէտք է հայթայթուին ուսանողին կողմէն։

10. Դպրոցական տարեչրջանը այս տարի պիտի սկսի Սեպտ. 25ին (Ն. Տ.), ուստի անոնք որ կը փափաքին նոր աչակերտ ըլլալ պարտին դոնէ սոյն թուականէն 15 օր յառաջ դիմել անօրէնութեան, իսկ բոլոր աչակերտք հարկ է որ ներկայ գտնուին ճիշդ դպրոցին սկզբնաւորութեան օրը։

Աւելի տեղեկութիւն տանայ ուղղուեր կրնան դիմել առ Տ Ներսէն

Ա. Ե. ՀԱՑԿԱԶԵԱՆ

Ե. Ա. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿԻՐԱԿՈՒՐԱՑ ԱՂՕԹԻ ՃՈՂՈՎ

Պայղըլ Հաուսի մատրան մէջ ժամը 7ին (Ը. Թ.)։ Նիւթ՝ Ժող. ԺԲ. 1։

Իսկիւտարի Ժողովարանին սրահին մէջ ժամը 6ին (Ը. Թ.)։

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկուշաբթի մեծ հրդեհ մը ծագեցաւ Հայտարփաչայի մէջ կէսօրէն քիչ ետքը, եւ հինգ ժամ տեւեց։ Ցերեկ ժամանակ պատահելով չունէր զիչերային հրդեհներու վտանգներէն եւ սարսափներէն մէկ քանին։ Սակայն յառաջ բերած իր վնասներուն մեծութեամբ յիշեցուց Հասքէօյի, Գատըքէօյի եւ Արնաուտքէօյի մեծ հրդեհները։ Ի սկզբան կային միայն կամաւոր ջրհանկիրներ, եւ ջուրի նուազութիւն կար։ Երբ Անատոլուի երկաթուղւոյ եւ Ծովային նախարարութեան կանոնաւոր ջրհանկիրները եւ ջրհանաւոր նաւերն հասան, մեծ օգուտ ըրին։ Բայց հրդեհն այնչափ սաստկացած էր արդէն որ կարելի չէր փութով մարել զայն։ Հայտարփաչայի մէկ երրորդ մասն այրեցաւ։ Այրած տուներուն թիւը 145 կը հաշուուի։ Անոնց 50ին մէջ Հրեայ, 30ին մէջ Իսլամ, 30ին մէջ Յոյն եւ 25ին մէջ Հայ կը բնակէին։ 10ին մէջ ալ երկաթուղւոյ ընկերութեան Եւրոպացի պաշտօնեաներ։ Այրեցան նաեւ Հիւսական դրպրոց մը, 8 խանութ եւ կազէօզի գործարան մը։ Կորուստը կը հաշուուի 50–70 հազար ոսկի, որուն 30 հազարը ապահովագրուած էր։ Բարեբախտաբար կեանքի կորուստ չպատահեցաւ։ Արկածեալներէն ոմանք իրենց բոլոր ինչքը կորնցուցին, ուրիշներ աւելի բախտաւոր եղան։ Հայտարփաչայի դաշտը լեցուեցաւ իրենց կարասիներուն չուրջ հաւաքուած մարդոց խմբակներով։ Ոստիկանութեան տեղեկագիրը 104ի կ'իջեցնէ այրած տուներուն թիւը, եւ կ'ըսէ թէ արկածեալներէն միայն ութ ընտանիքներ կրցան վիճակի մէջ կը գտնուին։

Ձին ղրկուած Օսմանեան մասնաւոր պատուիրակութիւնը, որ կը բաղկանար Վեհ. Սուլթանին Թիկնապահներէն Ենվէր փաշայէ եւ ուրիշ հինգ անձերէ, երկուշաբթի կ. պոլիս վերադարձաւ, եւ անմիջապէս կայս. պալատ գնաց իր տեղեկագիրը մատուցանել Ն. Կ. Վեհափառութեան։

Շաբաթ Ֆերիքէօյի Կաթոլիկ գերեզմանատան մէջ յատուկ պաշտօն կատարուեցաւ Նրիմի պատերազմին մէջ մեռած Ֆրանսացի զինուորներուն իւրաքանչիւր։ Երկուշաբթի ալ նոյնպիսի պաշտօն կատարուեցաւ հոն իւրաքանչիւր նոյն պատերազմին մէջ մեռած Իտալացի զինուորներուն։

Յակոբ անուն Հայ մը չաբաթ Ֆընտըգլըի կողմը հանրակառքէն ելլելու պահուն ինկաւ կառքին տակ, որ անոր վրայէն անցնելով ճմլեց անոր ոտքերը։ Մարդը հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, ուր մեռաւ վէրքերէն։

Մայրաքաղաքիս Աւստրիա–Հունգարական գաղթականութիւնը կիրակի մեծ եռանդով տօնեց Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր ծննդեան 71րդ տարեդարձը։ Վեհ. Սուլթանը խնդակցական հեռագիր մը ղրկեց կայսեր, որ իւ պատասխանի իր չնորհակալութիւնները յայտնեց հեռագրով։

Սիւլէյմանիյէի գլխաւոր չէյխերէն Մէհմէտ Սայիտ Էֆ. չաբաթ մայրաքաղաքս ժամանեց իր ընտանիքով եւ Բուրդ 25 հետեւորդներով։ Պալատական կառքեր ղրուեցան անոր տրամադրութեան տակ, եւ ան գնաց անմիջապէս կայս. պալատ իր մեծարանքները մատուցանել Ն. Կ. Վեհափառութեան, որու ծախքով կը հիւրընկալուի հոս։

Հիճազի երկաթուղիին չինութեան յանձնաժողովին վերջին տեղեկագրէն կ'երեւի թէ հանգանակութիւններու դումարն հասած է 31,722,071 դահ.ի։

Կիրակի եւ երկուշաբթի լրագիրներն հրատարակեցին ցանկալի սա լուրը թէ Առողջապահական Խորհուրդը որոշած է ընդել բժշկական քննութիւնը, որու կ'ենթարկուէին Կ. պոլսէ Թուրքիոյ ուրիշ կողմերը ուղեւորողները, եւ թէ նաւերուն մաքուր անցագիր պիտի տրուի։ Ծանուցին նաեւ թէ Պուլկար կառավարութիւնը ընդած է քառանթինան, որու տեղ բժշկական քննութիւն պիտի ըլլայ, եւ թէ ուստի Արեւելեան Ճնպընթացին երթեւեկը նախկին ժամանակացոյցին համաձայն տեղի պիտի ունենայ։ Բայց այս ուրախութիւնը կարճ տեւեց, քանզի չորեքշաբթի թերթերը ծանուցին թէ քառանթինայի տնօրինութիւնները դարձեալ գործադրուած են կայսերական եւ Պուլկարական կառավարութիւններուն կողմէ, եւ թէ կառախումբերու երթեւեկը քառանթինային սկսելէն ի վեր հաստատուած ժամանակացոյցին համաձայն պիտի ըլլայ դարձեալ։ Պատճառը սա է որ Բոնթանթին Սփիրօ անունով մարդ մը Ծուննց Եափզուլէի հիւանդանոցն ընդունուած էր այնպիսի ախտով մը զոր Տր. Պիչ ժանտախտ անուանեց։ Այս նոր դէպքէն առաջ տասնըհինգ օրի չափ դէպք չծանուցուեցաւ։

Անցեալ ուրբաթ Սէլամլըգի արարողութենէն ետքը Աւստրիական եւ Անգլիական դեսպանները պատիւ ունեցան ոչ–պաշտօնապէս ներկայանալ Ն. Կ. Վեհափառութեան։

Ողողումներու առջեւն առնելու նպատակով Տարանէլի Գոճաչայ գետին եզերքը թումբեր չինելու ծախքը 5,400 ոսկի կը հաշուուի, որու 750 ոսկին Երկրագործական Դրամատունը պիտի տայ, նոյնչափ գումար մը պիտի հայթայթուի ձրի աշխատութեան տեղ հաստատուած յեանեալ տուրքերով, մնացածն ալ պիտի հոգացուի տեղային կառավարութեան դանձէն։

Կարգադրութիւն մը եղած է, որով Օսմանեան Հանրային պարտքի վարչութիւնը ի հարկին դրամ պիտի տայ Թուրքիոյ նամակատուններուն, որպէս զի դրամական չէքերը վճարուին։

Հրամայուած է քննութիւն մը բանալ նկատմամբ Թասոս կղզիին անտառներուն կտրուելուն, որու պատճառով կորուստ կը կրէ տեղային գանձը։

Սէլանիկի նաւահանգստին եւ քարափին չինութիւնը աւարտելու վրայ է, եւ չուտով պիտի ձեռնարկուի որոշուած տուրքերու գանձման։

Սէրէֆ կը ծանուցանէ թէ Գարաքէօյի կամուրջին փոյոները եւ նոյն կամուրջի նաւամատոյցներուն տուպանները պիտի հանուին եւ նորեր պիտի դրուին։

Զակազիկի մէջ ժանտախտի նոր դէպք չպատահեցաւ։ Բայց Օգոս. 12էն մինչեւ 18 6 դէպք եւ 4 մահ տեղի ունեցաւ Ադեքսանդրիոյ մէջ։ Ախտին սկզբնաւորութենէն ի վեր Եգիպտոսի մէջ վարակուածներուն համագումարն է 106 եւ մեռածներունը 50։

Ցունական նաւախումբ մը պիտի երթայ Սէլանիկ, Այնորոզ, Իզմիր եւ Ադեքսանդրիա։

Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին օրը Գերման 240 զբօսաշրջիկներ պիտի գան մայրաքաղաքս։ Նոյն օր տեղի պիտի ունենայ Իտաիյէ վարժարաններու մէջ մրցանակի եւ վկայականի բաշխումը։

Պետական Խորհուրդն ընդունեցաւ առաջարկը Նիւման էֆ.ի, որ պաղտատի մէջ թրամուէյ չինելու մենաշնորհ կ'ուզէ։ Մայրաքաղաքիս մէջ պիսքիւիի գործարան մը հաստատելու մենաշնորհին վերաբերեալ վաւերաթղթերը քիչ առենէն Բ. Դուռը պիտի ղրկուին։ Կ'ըսուի թէ Սէլանիկցի չատ դրամատէրեր ֆէսէլ գործարանի մը չինութեան համար կազմուած ընկերութեան միանալ սկսած են։

Սոֆիայէ հասած հեռագիր մը կը հերքէ Պուլկար կառավարութեան եւ Ֆրանսացի դրամատէրերու բանակցութիւններուն վերջնական խզման լուրը, որ անցեալ չաբթու հաղորդուեցաւ։

Պէյրութէ կը հեռագրուի թէ Համա–Բայազի երկաթուղիին չինութեան ձեռնարկելու հանդիսական արարողութիւնը կիրակի տեղի ունեցաւ, եւ թէ ընկերութիւնն այն առիթով հացկերոյթ մը տուաւ։

Երեքշաբթի Մախսուսէի Գընալը չոգենաւը արկածի մը պատահեցաւ։ Շոգենաւը ձմեռուկով լեցուն խոշոր նաւու մը վրայ չէյնալու նպատակով իր սովորական ուղիէն չեղելու պահուն հոսանքէն քշուելով ինկաւ խարսխանիշի մը վրայ, որով իր անխուին ծածկոյթը ջախջախուեցաւ եւ իր կողը ջուրին մակերեսէն վար ծակուեցաւ։ Ջուրը ներս խուժեց եւ ուղեւորներէն չատեր խուճապի մատնուեցան։ Նաւակներով, նաեւ չոգենաւով մը որ մօտ եկած էր, դուրս հանուեցան անոնք, միեւնոյն ժամանակ ջուրը դադրեցաւ ներս խուժելէ։ Ապա Գընալը ուղղուեցաւ դէպ ի Սալաճաղի ծանծաղուտը, եւ հոն խրեցաւ։ Լուղորդներ դոցեցին անոր ծակը։

Բումանիոյ Առողջապահական Խորհուրդը 10էն 5 օրի իջեցուց Կ. պոլսէ ժամանողներու դէմ հաստատուած քառանթինան։ Իր դիտաւորութիւնն էր ամբողջովին չնջել զայն, բայց երկուշաբթիի դէպքը արգելք եղաւ։

Իզմիրի մէջ Մախսուսէի համար չինուած նոր չոգենաւ մը չորեքշաբթի Ոսկեղջիւր բերուեցաւ, ուր պիտի կատարելագործուի։

Խապայեան Տ. Սահակ եպիսկոպոսի վերաբերեալ հրահանգները որոշուեցան անցեալ չաբթու Հայոց Պատրիարքարանի Խառն Ժողովին մէջ եւ պիտի ղրկուէին առաջին պատեհութեամբ։ Տ. Սահակ եպսկ.ի արդի պաշտօնը չարունակութիւնը պիտի ըլլայ նախորդին։ — Նոյն Պատրիարքարանի պաշտօնեաներուն համար որոշուեցաւ Խնայողական Սնտուկ մը հաստատել հոգաբարձութեան մը միջոցով, որու պիտի նախագահէ Պատրիարք Հայրը։ — Պիթլիսէ կը գրուի թէ 43 տնուոր Ասորիներ Հայ եկեղեցւոյ ծոցը դիմած են, եւ դեռ ուրիշներ կան անոնց օրինակին հետեւելու պատրաստ։ — Փարիզաբնակ Սամուէլեան եղբայրներ Իւսկիւտարի Սբ. Կարապետ եկեղեցւոյն նուիրած են 3–4 հարիւր ոսկւոյ արժողութեամբ տուն մը (Իւսկիւտար), պայմանով որ թաղին տղոց իբրեւ վարժարան գործածուի։ — Նկարիչ Պ. Արշակ Ֆէթվաճեան Էյմիածին հրաւիրուած է, որպէս զի վայկուչ կերպով զարդարէ մայր տաճարը։ Նկարիչն արդէն իսկ երկու դեղեցիկ նկար պատրաստած է։

Սրմաիքի հրապարակ։ Անատոլուի ցորեն (կարծր) քաշը 30–33 փարա։ Անատոլուի ալիւր (գըրմա) պարկը 70–72 դահ., Օտեսայի 92–98, Իպրայիլի երրորդ կարգ 77, 80, Ամերիկեան 81–83։ Թիֆթիկ (Ենկիւրիւ, Եոզղատ) քաշը 16–16½ դահ., Անատոլուի բուրդ (գըրմա) քաշը 3¾–3⅞, քարիւղ 16½–19, դահ., Թրիէսթէի չաքար կենդրինարը 88, 89, Ռուսական 82, 83, սուրճ քաշը 5·25–6·08 դահ.։ Բրինձ (եգիպտական) պարկը 78½–80, (Բանկուն) 110–115, (Րիզօն) 176–182·6։ Բամպակ (Սապունճա) կենդինարը 305։ (Ատանա) 250 դահ.։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հարաւային Ափրիկէի պոռնբոլը. Անցեալ չաբթու Պօէրները, որոնց կը հրամայէր Քրիցինկէր, ծանր պարտութիւն մը կրեցին Անգղիացիներէն, որոնց կը հրամայէր զնդապետ Կարինճ։ Ճակատամարտը տեղի ունեցաւ Մթէյնսպուրկի հիւսիսակողմը։ Էրազմոս եւ Քաչէ հրամանատարները բռնուեցան, վերջինը մահացու կերպով վիրաւորուած։ Պօէրները խուճապով փախան, եւ Քրիցինկէր յաջողեցաւ հարիւր մարդով փախչիլ Օրէնճ գետին հիւսիսակողմը՝ սաստիկ հալածուելով յաղթական թշնամիէն։ Քրիցինկէրի քարտուղարը բռնուեցաւ։ Իր հետ էին բոլոր իր անձնական թուղթերը։ Իբր 20 Պօէրներ սպաննուեցան։ Բռնուածներուն թիւը նշանակուած չէ։ 50 Պօէրներ յանկարծակիի բերուեցան Քիմպըրլիի հիւսիսակողմը։ Անոնցմէ հինգը սպաննուեցան, եօթը վիրաւորուեցան եւ մնացը գերի բռնուեցան։ Փրիթորիուս հարիւրապետը, որ քանի մը չաբթի առաջ աչքէն վիրաւորուեցաւ, մեռաւ իր վէրքերէն։ Անհատական նամակ մը կը պատմէ թէ Պայէրս հրամանատարն ալ վիրաւորուած է եւ յուսալի չէ որ ապաքինի։ Օգոս. 12ին վերջացող չաբթուան մէջ Պօէրներուն կորուստն եղաւ 829 մարդ, որոնց 685ը գերի մնկան եւ 85ը անձնատուր եղան։ Յաջորդ չաբթուն անոնց կորուստը եղաւ 437 մարդ, որոնց 248ը գերի մնկան եւ 95ը անձնատուր եղան։ Անգղիացիներուն ձեռք այսպէս ողջ մնկողներուն մեծ թիւը Լորտ Քիչընըրի յայտարարութեան աղեղութեանն ապացոյց կը կարծուի։ Մր. Քրիւկըր կ'ըսէ թէ Զօր. Պոթա ալ յայտարարութիւն մը պիտի հանէ։ Հարաւային Ափրիկէի Անգղիացիներէն չատերու կարծիքով Լորտ Քիչընըրի յայտարարութիւնը կրնար իրաւամբ աւելի ալ խիստ ըլլալ։ Անցեալ չաբթու ալ Անգղիական փոքրիկ դուշմարտակ մը անձնատուր եղաւ։ Ցիսուն մարդէ կը բաղկանար եւ Պօէրներն յոյժ մաղմաթիւ էին։ Գերիներն արձակուեցան։ Ապահովութեան կեդրոնախայրերը նոր հասած Պօէր կիներ վստահաբար կը յուսան թէ Պօէրները պիտի չհին, վասն զի անոնց պետերն իրր թէ հաւաստիք ընդունած են թէ Եւրոպական տէրութիւններ ի մօտոյ պիտի միջամտեն։

Ռուսիա. Կը տեղեկագրուի թէ Ռուսիոյ հունձքերը չատ անգոհացուցիչ են, եւ թէ նոր սով մը կը սպառնայ պետութեան կարեւոր մէկ մասին։ Երկու ամիս առաջ ենթադրութիւնները նպաստաւոր էին, բայց յետոյ սաստիկ տաք եղաւ, եւ քնաւ անձրեւ չեկաւ երբ ամէնէն աւելի պէտք կը ղգայուէր։ Յետոյ հեղեղնման տարափներ ու կարկուտ եւ աւերիչ բազմաթիւ միջատներ վճասցուցին հունձքին այն մասը որ տաքէն ազատուած էր։ Ռուսիոյ այն մասը որուն սով կը սպառնայ՝ Ֆրանսայի չափ ընդարձակ է, եւ գրեթէ կը հաւասարի այն մասին որ 1891ի սովէն տառապեցաւ։ Իր բնակիչներուն թիւն է 43 միլիոն։ Ամէնէն մեծ թշուառութիւնը պիտի կրեն հիւսիսային նահանգները։ Կառավարութիւնն սկսած է բիւրաւոր դիւղացիներ դէպ հարաւ ղրկել, որպէս զի առժամապէս գործ գտնեն հունձքի միջոցին։ Միեւնոյն ժամանակ լաւագոյն կարելի նախահոգութիւնն ի գործ կը դնէ հիւսիսային եւ Վոլկայի արեւելեան նահանգներուն համար։ Միայն հարաւային եւ հարաւարեւմտեան նահանգներուն մէջ պիտի քաղուի միջակ հունձք մը։ — Ռուսիոյ Հրեաները քաղաքական նոր ղրկանքներու ենթարկուեցան։ Նախարարական հրամանագիր մը սահման կը դնէ համալսարաններու Հրեայ ուսանողներու թուոյն, որ ամբողջին հարիւրին 3 պիտի ըլլայ։ Մինչեւ հիմա անոնք ուսանողներու հարիւրին 10 կը կազմէին։ Բացառութիւն էր միայն Մոսքուայի համալսարանը, ուր Հրեայ չընդունուիր։ Կ'ըսուի թէ այս անօրինութեամբ չատ Հրեաներ կը ստիպուին իրենց խղճին հակառակ ուրանալ իրենց կրօնքը եւ Օրթոտոքսութիւն ընդունիլ, որպէս զի չկործանուին իրենց որդիներուն ապագան։ Ուրիշ հրամանագիր մը կը ջնջէ սահմանադիմի անցագիրը կոչուած անցագրերը։ Գերմանական եւ Աւստրիական սահմանադլխի գրեթէ ամբողջ առեւտուրը Հրեաներու ձեռքն է, եւ անցագրի դրութիւնը կը դիւրացնէր սահմանագլխի անցուդարձը։ Այսուհետեւ անոնք կանոնաւոր անցագիր առնելու են, որ 180 դահ. է եւ կը զօրէ միայն մէկ ուղեւորութեան։ Այս անօրինութիւնն իրապէս պիտի խափանէ սահմանագլխի յաւուրկ մանր տուրուտուրը։ — Վերջերս Ռուսական արժէթղթերու դիներն սրագ անկում կը կրեն, մանաւանդ արժէթուղթերն այնպիսի ձեռնարկներու, որոնց ուղղակի կամ անուղղակի չհակակից է Ռուս կառավարութիւնը։

Մէսչեալ Նահանգներ. Ամերիկեան հունձքը արտակարգ տաքէն վնասուեցաւ, բայց վնասուածը մեծ մասամբ եգիպտացորեն էր, որուն հունձքն արդէն ապահովուած ըլլալով։ Անցեալ չաբթու ցորենի Ամերիկեան արտածութիւնն էր 9,039,700 գրիւ (գրիւ մը լաւ ցորենը $20\frac{1}{2}-21\frac{1}{2}$ քաշ է)։ Երբեք այսչափ ցորեն արտածուած չէր մէկ չաբթուան մէջ։ Եղիպտացորենի դնին բարձրացումը երկրագործներուն կորուստ կրել պիտի չտայ հունձքին նուազութենէն։ — Ամերիկայի հարաւակողմէն սաստիկ փոթորկի լուր կը հաղորդուի։ Նիւ Օրլինսի եւ Մոպիլի ինչ ինչ մասերը ողողուած են։ Շատ վնաս հասած է Մեքսիքոյի ծոցին մէջ դտնուող նաւերուն։ Տան մը մէջ որ հեղեղներէն քշուեցաւ՝ 15 անձեր խեղդուեցան։ Կը վախցուի թէ կեանքի կորուստը բաւական մեծ է։ — Փիլիպպեանց մէջ գետ մնացած ապստամբներուն ամէնէն կարեւորը, գնդապետ Պապրէրա, Ամերիկեան ձիաւորներու գումարտակի մը ձեռքն ինկաւ։

Մեծ Բրիտանիա. Շաբաթ Անգղիոյ Խորհրդարանին նստաշրջանը փակուեցաւ մինչեւ Նոյ. 5։ Գահաճառն սկսաւ սպսէս. «Գոհացուցիչ է կարենալ թագաւորութեանս առաջին խորհրդարանը փակել՝ հաւաստիով թէ անիսփոխ կը մնան Մեծ Բրիտանիոյ ներքին յարաբերութիւնները ուրիշ տէրութիւններու հետ։» Ն. վեհափառութիւնը խօսեցաւ այն ընդհանուր համաձայնութեան վրայ, որ Չինու մէջ գոյացաւ «անցեալ ամառ գործուած անօրինակ վայրագութիւններուն» համար վճարելի տուգանքին քանակութեան նկատմամբ։ Խօսեցաւ կանոնաւոր եւ չբունական յառաջդիմութեան վրայ որ եղաւ Հարաւային Ափրիկէի երկու հանրապետութիւնները նուաճելու մասին, «բայց արշաւելի երկրին ընդարձակութեան եւ դժուարութիւններուն պատճառով զինուորական գործողութիւնները երկարեցան։» Խօսեցաւ Քորնուոլի եւ Եորքի դքսին եւ դքսուհիին գաղթավայրերը այցելելուն վրայ, նաեւ Հնդկաստանի տակաւ ազատելուն վրայ առեւտրական եւ երկրագործական այն տագնապէն, որու պատճառ եղած էր սովը։ — Քորնուոլի եւ Եորքի դուքսը եւ դքսուհին կիրակի Բէյսիթաուն ժամանեցին եւ չորդ օրը պաշտօնապէս ցամաք եկան։ Երբ կը գտնուէին Փիթըրմարիցպըրկ, Նաթալի գաղթականութեան կառավարութեան կեդրոնատեղին, բազմաթիւ ուղերձներ մատուցուեցան անոնց։ Մին տրուեցաւ Զուլու 53 ցեղապետներէ, ուրիշ մը Լէյտսմիթի բնակիչներէն, Լէյտսմիթի՝ որ 117 օր, ըսաւ դուքսը, դիւցազնաբար պաշտպանեց Բրիտանական դրօշը հակառակ թշնամիին, անօթութեան եւ հիւանդութեան չարաչարութիւններուն։ Լորտ Քիչընըր չանակնկալ Փրիթորիայէ եկաւ բարի գալուստ մաղթել դքսին եւ դքսուհիին, բայց միայն քանի մը ժամ մնաց։

Այլասլէ. Քանատայի մարդահամարէն կը տեսնուի թէ բնակիչներուն թիւն է 5,337,166, այսինքն տասը տարուան մէջ աւելցած է 503,827 մարդ։ — Ուայինկթընէ կը հեռագրուի թէ Բոլոմպիական չորս հազար ղինուորներ վէնէցուէլա արշաւած են, բայց առաջին ճակատամարտէն ետքը ստիպուած են նահանջել, եւ Բոլոմպիացիներու ձեռք ինկած երկու չոգենաւեր դարձեալ վէնէցուէլացիներն առած են։ Միացեալ Նահանգները մարտանաւեր ղրկած են Փանամա, ոչ թէ որպէս զի պատերազմին մասնակցին, այլ որպէս զի Եւրոպական ազգերու թող չտան մասնակցիլ անոր։ — Գերմանի թերթերէն ոմանք խստիւ կը քննադատեն Ցոն Վալտերսէ կոմսը այն ուղերձներուն համար, զորոնք խօսեցաւ Գերմանիա վերադառնալէն ի վեր։ Նաչկոլ Ցայնաննկ կ'ըսէ, «Աւստրիոյ հետ 1866ի պատերազմին, նաեւ Ֆրանքֆուրդեան պատերազմին զօրավարները, որոնք մէկտեղ այնչափ չխօսեցան հրապարակաւ որչափ Ցոն Վալտերսէ խօսեցաւ Զինական անյարմար արշաւանքի մը վրայ։» Նոյն թերթը կը յուսայ որ անոր ուղերձները լինցան, քանզի ոչ ոք կ'ուզէ այլեւս լսել զանոնք։ Թերթերէն ոմանք կոմսը կը կոչեն Գերմանական Պուլանժէ։ Ըստ ոմանց, այս քննադատութիւններուն դրդիչները Ցոն Պիւլով կոմսին բարեկամներն են, որոնք կը կարծեն, թէեւ հաւանօրէն սխալմամբ, թէ Ցոն Վալտերսէ կոմսը վարչապետութեան կը ցանկայ։ — Ցոն Պիւլով կոմսը հանգուցեալ Սիննոր Քրիսփիի այրին սապէս հեռագրեց. «Գերմանիա խորապէս կը ցաւակցի Իտալիոյ եւ պիտի պահպանէ պետական նշանաւոր այն մարդուն եւ անձնուրաց հայրենասէրին հաւատարիմ յիշատակը։ Բարեկամութիւնը զոր Ֆրանչէսքօ Քրիսփի միշտ կը ցուցնէր լինի՝ իմ ամէնէն թանկագին յիշատակներէս մին կը համարիմ։» — Փարիզեան թերթեր կ'ըսեն թէ Զարը Ֆրանսա պիտի այցելէ Սեպտ. 17ին, բայց որոշ չէ թէ ո'րչափ պիտի մնայ հոն։ Նախագահ Լուպէ, հարցուփորձերու պատասխանելով, ըսաւ թէ Զարին այցելութիւնը նոր նուիրագործում մը պիտի տայ Ֆրանքեւռուսական Զինակցութեան, եւ թէ ուրիշ նպատակ չունի։ Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ն. վեհափառութիւնը պիտի երթայ Բոմպիէն, Փարիզէ 60 հազարամեթր հեռու դէպ հիւսիսային արեւելք, բայց պիտի չերթայ Փարիզ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Գոհարվիտէ	26 31
Բաւմէլիի երկաթուղի	103

ԴՐԱՄԱՔ, Օար. ոսկին 100է

Մէճիտիյէ	108 06	Նաբոլէոն	87 20
Մէճիտիէ	101 30	Գրիմէյ	51 07
Մանր արծաթ	102 30	Անգղ. ոսկի	110 02
Ռուսիոյ բոլ	90 10	Մանէթ թղթ.	8 59

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Փիննճանճըլար Եոխուշը, Ամերիգան Խան